

# CENTRUM-KERK

Van Tim Keller verschenen

In alle redelijkheid  
*Christelijk geloof voor welwillende sceptici*

De vrijgeveige God  
*Recht naar het hart van het christelijk geloof*

Namaakgoden  
*De lege beloften van geld, seks en macht  
en de enige werkelijke hoop*

Ruim baan voor gerechtigheid  
*Rechtvaardig worden door Gods genade*

Kruistocht  
*Het leven van koning Jezus*

Bevrijd van je zelf  
*De weg naar echte christelijke blijdschap*

Het huwelijk  
*Gods wijsheid over gevende liefde*

Goed werk  
*De weg naar echte christelijke blijdschap*

Centrum-Kerk  
*Het evangelie midden in je stad*

Galaten  
*Om te lezen, te leren, te leiden*

Aan Gods hand door pijn en lijden

Ontmoetingen met Jezus  
*Onverwachte antwoorden op grote levensvragen*

Rechters  
*Om te lezen, te leren, te leiden*

Bidden  
*Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*

# TIM KELLER



Het evangelie midden in je stad

ONDER REDACTIE VAN STEFAN PAAS

**wb** Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

*Opgedragen aan Terry Gyger,  
Initiator van het Redeemer Church Planting Center,  
kerkplanter, collega en vriend.*

*En aan alle medewerkers, de kerkplanters en de netwerkleiders van Redeemer City to City,  
die deze visie in praktijk hebben gebracht in de diverse wereldsteden.*

Tweede druk 2015

© 2012 Redeemer City to City en Timothy J. Keller  
Oorspronkelijke uitgever Zondervan, Grand Rapids, Michigan U.S.A.  
Oorspronkelijke titel *Center Church – Doing Balanced, Gospel-Centered Ministry in Your City*

© 2014 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker  
[www.uitgeverijvanwijnen.nl](http://www.uitgeverijvanwijnen.nl)

De Bijbelteksten zijn met toestemming van het Nederlands Bijbelgenootschap overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV).

Vertaling Zwany Kamerman

Omslagfoto Last Refuge/Robert Harding

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 978 90 5194 479 2

NUR 700

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.



# Inhoud

Inleiding door Stefan Paas	7
Introductie – De theologische visie van de Centrum-Kerk	11

## Evangelie

### DEEL 1: THEOLOGIE VAN HET EVANGELIE

1. Wat is het evangelie? 25
2. Het evangelie en de Bijbel 33
3. Het evangelie en ons leven 38

*Het evangelie of een evangelie – Reflecties bij de hoofdstukken 1-3 door Reinier Sonneveld* 45

### DEEL 2: VERNIEUWING DOOR HET EVANGELIE

4. Vernieuwing door het evangelie is nodig 51
5. Wat is vernieuwing door het evangelie? 58
6. Hoe werkt vernieuwing door het evangelie? 67

*Vernieuwing door het evangelie – Reflecties bij de hoofdstukken 4-6 door Kees van der Kooi* 76

## Stad

### DEEL 3: CONTEXTUALISATIE VAN HET EVANGELIE

7. Bewust contextualiseren 85
8. Evenwichtige contextualisatie 95
9. Bijbelse contextualisatie 100
10. Actieve contextualisatie 110

*Contextualisatie als verwarrende ontmoeting – Reflecties bij de hoofdstukken 7-10 door Gert Noort* 123

### DEEL 4: VISIE OP DE STAD

11. De spanning in de stad 131
12. Verlossing en de stad 139
13. Geroepen naar de stad 145
14. Het evangelie voor de stad 153

*Het voordeel van de stad – Reflecties bij de hoofdstukken 11-14 door Tim Vreugdenhil* 165

## DEEL 5: CULTURELE BETROKKENHEID

- 15. De culturele crisis in de kerk 171
- 16. Hoe de kerk de cultuur benadert 178
- 17. Elk model zit goed, en fout 198
- 18. Gecombineerde inzichten 207

*Christenen en cultuur – Reflecties bij de hoofdstukken 15-18 door Stefan Paas 213*

## Beweging

### DEEL 6: MISSIONAIRE GEMEENSCHAP

- 19. Op zoek naar de missionaire kerk 225
- 20. Waar gaat het om in de missionaire kerk? 237
- 21. Missionair leven, hoe doe je dat? 247

*Hoe ‘tegencultureel’ kan de kerk zijn? – Reflecties bij de hoofdstukken 19-21 door Sake Stoppels 261*

### DEEL 7: INTEGRAAL PASTORAAT

- 22. Balans op vier fronten 268
- 23. Mensen verbinden met God 273
- 24. Mensen met elkaar verbinden 285
- 25. Mensen verbinden met de stad 295
- 26. Mensen met de cultuur verbinden 301

*Het levenomvattend evangelie – Reflecties bij de hoofdstukken 22-26 door Mechteld Jansen 308*

### DEEL 8: DE DYNAMIEK VAN DE BEWEGING

- 27. Bewegingen en instituten 315
- 28. De kerk als een georganiseerd organisme 321
- 29. Kerkplanting als dynamiek van een beweging 330
- 30. Waarom je als kerken in de stad samenwerkt voor het evangelie 341

*Heilige onrust – waarom oude en nieuwe kerken de sacramenten nodig hebben –  
Reflecties bij de hoofdstukken 27-30 door Herman Paul en Bart Wallet 351*

Epiloog 360

Dankbetuigingen 362

Over de medewerkers 363

Personenregister 367

# Inleiding

Stefan Paas

In het vliegtuig naar New York las ik voor het eerst een artikel van Tim Keller (geb. 1950). Het was één jaar voor 9/11 en ik was met een predikant op weg naar een zogeheten ‘pastor’s weekend’ in Redeemer Presbyterian Church, de kerk waarvan Keller de stichter en leidende predikant is. Kellers roem was al enige tijd aan het groeien in Nederland. De journalist Aad Kamsteeg, verbonden met het *Nederlands Dagblad* en wat toen nog *CV/Koers* heette, schreef het ene juichende stuk na het andere over zijn bezoeken aan de kerk van Keller en vooral over diens frisse, eigentijdse communicatie van het christelijk geloof. Siebrand Wierda, toen theologiestudent, schreef in die tijd een scriptie over Redeemer, waarna hij vrijwel permanent postzegels moest plakken om te voldoen aan de talloze verzoeken om de scriptie toe te sturen. Zijn onderzoeksverslag vertelde het fascinerende verhaal van een gewone gereformeerde kerk in een grote wereldstad, een kerk met een brede theologie, eenvoudige maar geraffineerd gecontextualiseerde samenkomsten, en een voorganger zoals we die nog niet kenden uit Amerika: enigszins slonzig gekleed, bijziend en zonder tandpastaglimlach, in het bezit van een lijzige stem vol ironie, met een ietwat professorale uitstraling, en achteloos citerend uit Kafka, Madonna, Luther, of *The Sixth Sense*.

Kortom, het was tijd voor de deputaten evangelisatie van de Christelijke Gereformeerde Kerken, waarvoor ik toen werkte, om het fenomeen in zijn eigen biotoop te bezoeken. In één moeite door konden we dan ook naar Chicago gaan, om Willow Creek te bezoeken, die andere grote Amerikaanse kerk met uitstraling. Het verschil tussen beide kerken was ons meteen duidelijk. Van Willow Creek kregen we een kleurige folder met stralende mensen en weinig tekst. Vanuit Redeemer werd ons een vuistdikke stapel grauw papier toegestuurd, geheel en al volgetypt en zonder plaatjes. Die stapel papier bevatte in feite al de hoofdlijnen

van dit boek. Het ging over het evangelie, de stad, over kerkplanting en kerkvernieuwing, over opwekking en cultuur. En dat allemaal in glashelder proza, didactisch sterk, in de typerende stijl van Keller: niet links, niet rechts, maar dwars door het midden. De Engelse titel van dit boek, *Center Church*, geeft dit goed weer. In alles zoekt Keller het evenwicht, de weg tussen extremen door. Hij heeft niets met vrijzinnigheid, maar moet ook niets hebben van fundamentalisme. ADHD-achtige samenkomsten vol massapsychologische manipulatie zijn aan hem niet besteed, maar formele, vastgehamerde kerkdiensten waar het leven van de Geest wordt opgeofferd aan orde boven alles, zijn hem een gruwel. Keller wil geen kerk die geheel en al ‘zoekergericht’ is, alsof de kerk alleen een recruteringsmachine zou zijn, maar hij beschouwt kerken die niet voortdurend rekening houden met de aanwezigheid van zoekers als defect. Wie zijn zekerheid zoekt in zondagsheiliging en onderdrukking van seksuele impulsen, komt Keller tegen als boodschapper van genade en vrijheid, maar wie denkt dat God ons toch wel allemaal lief vindt wat we ook uitspoken, heeft volgens Keller niet begrepen wat Gods liefde is.

Dezelfde evenwichtige toon had het artikel dat mij in het vliegtuig boeide. Het ging over het evangelie: wat is dat eigenlijk? Kellers uitleg van de ‘twee dieven’ van het evangelie – relativisme en moralisme – raakte mij diep. Het was allemaal zo glashelder: intellectueel viel alles op z’n plek en tegelijk bevatte het artikel zoveel waarmee je jezelf kon onderzoeken. Die combinatie van intellectuele helderheid en ‘bevindelijkheid’ is typerend voor Keller en blijkbaar spreekt het heel veel Nederlandse christenen aan. Althans, christenen met een orthodox-protestantse achtergrond. Voor meer vrijzinnige christenen is Keller misschien toch iets te overtuigd van de waarheid. Jan Greven schreef ooit in het dagblad *Trouw* over het boek *In alle*

*redelijkheid* (Kellers apologetiek) dat Keller wel iedereen uitdaagt om zijn of haar eigen standpunten te betwifelen, maar dat hij zijn eigen standpunten daarbij buiten schot laat. Daar zit iets in. Ook in dit boek komt die kritiek af en toe naar voren: is het niet te massief allemaal, te weinig zelfkritisch? Tegelijk rijst de vraag hoe ver dergelijk commentaar reikt. Keller is geworteld in het orthodoxe protestantisme en daarin voelt hij zich goed thuis, dat is duidelijk. Zijn proza is helder en straalt overtuiging uit. Hij doet soms stevige uitspraken over dingen waarbij je het gevoel hebt dat er wel iets meer over te zeggen is. Niet iedereen is daarvan gecharmeerd, maar het valt niet te ontkennen dat we hier te maken hebben met een doorleefde overtuiging. Keller heeft een mooie baan aan een universiteit opgegeven om te beginnen aan een onzeker avontuur als kerkplanter in New York – toentertijd een kerkhof voor missionaire pioniers. Hij heeft, ook toen het succes al snel begon, nooit de publiciteit gezocht. Hij richtte geen organisatie op en hij schreef geen boeken. Tot voor kort was zijn enige boek een werkje over diaconaat, aan de hand van Jezus' gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Wat weinig mensen weten, is dat Keller voorts predikant is in een kerkgenootschap waar hij en zijn gemeente vaak met argwaan worden bekeken als veel te vooruitstrevend en veel te bereid om samen te werken met andere kerken. In die spagaat tussen een zeer conservatief kerkgenootschap en een sterk seculiere missionaire context weet Keller overeind te blijven door steeds een bijbels-theologische koers te varen, dingen nog eens rustig uit te leggen, zich nooit te verliezen in polemieken, en zich boven alles niet af te laten brengen van zijn roeping. Interessant is ook dat Keller, anders dan veel succesvolle Amerikaanse pastors, geen persoonlijke firma is begonnen. Hij reist de wereld niet rond, afgezien van een vriendendienst die hij elk jaar bewijst aan een kerk in Londen – waar een pastor werkt die veel voor Keller heeft betekend in zijn jonge jaren. De eerste keer dat Keller op het Europese continent verscheen, was tijdens een conferentie voor kerkplanters in Berlijn in 2011. Keller is schaars met informatie over zijn privéleven, maar voor zover we weten brengt hij de dagen door op een buiten-

gewoon gedisciplineerde manier: biddend, studierend en zoveel mogelijk in gesprek met mensen die op zoek zijn naar zin. Niet voor niets noemde het *New York Magazine* hem de grootste evangelist van de stad. Keller gelooft in de boodschap van Jezus en hij leeft die uit, jarenlang en consistent. Hij is wellicht niet de meest creatieve theoloog op aarde en vernieuwing op dit vlak hoeven we van hem niet te verwachten. Maar hij is een trouw pastor, hij put uit een grote breedte van protestantse theologie, hij is een begaafd communicator, en talloze mensen hebben via zijn kerk vergeving, betekenis en een nieuw doel ontvangen. Bovendien strekt zijn sterke professionele discipline veel voorgangers tot voorbeeld.

Kortom, ik geloof dat ook meer vrijzinnige christenen veel van Keller kunnen leren. Zij zullen geregeld botsen met zijn robuuste opvattingen, maar zij zullen ook ontdekken dat Keller die opvattingen heeft doordacht en dat hij ze weet te verdedigen. En laten we eerlijk zijn: in hoeverre grossiert vrijzinnigheid niet ook in ijzeren overtuigingen, ook als ze verpakt worden in een retoriek van twijfel en onzekerheid? Alles beter toch dan ouderwets, gereformeerd of EO? Iedereen kiest uiteindelijk een perspectief van waaruit hij of zij de wereld beschouwt en in het algemeen zijn we niet geneigd om dat perspectief voortdurend op de schop te nemen. Ik zou graag zien dat christenen buiten de traditionele gereformeerde en evangelische gemeenten meer kennis nemen van Keller en zijn werk. Hoe we het ook wenden of keren: hier krijgen we te maken met iemand die al vijftientig jaar erin slaagt om grote groepen jonge geseculariseerde mensen in een grote stad te verbinden met de christelijke traditie. Het is niet moeilijk om daarop af te dingen en om kritische noten te kraken, maar dat blijft enigszins goedkoop wanneer we de man en zijn werk daarmee wegwuiven. Keller is relevant: niet omdat hij zo goed de publiciteit weet te bespelen (dat kan een stuk beter!), maar omdat hij inhoud heeft en een indrukwekkend *track record*.

Nu hij rond de zestig is, begint Keller te denken aan zijn geestelijke erfenis. In Redeemer wordt druk

gezocht naar opvolging en jonge predikanten worden opgeleid. Er zijn organisaties opgericht om de kerngedachte van Redeemer te delen met andere kerken: de grote steden zijn plaatsen waar vitale kerken moeten zijn. En Keller heeft zich gezet aan het verwerken van de enorme hoeveelheid vuistdikke stapels grauw en volgetypt papier die hij in de afgelopen dertig jaar heeft geproduceerd. Een lange reeks boeken die recentelijk zijn verschenen is het resultaat, boeken over preken, apologetiek, diaconaat, spiritualiteit, bijbelstudie, gemeentevernieuwing, leiderschap, de stad. Ze geven enerzijds inzicht in de onderwerpen waarmee een pastor in de loop van een carrière wordt geconfronteerd en anderzijds laten ze de indrukwekkende creativiteit en diepgang zien waarmee Keller die onderwerpen heeft aangepakt. Voor iedereen die deze boeken leest, is duidelijk dat Keller nooit de ambitie heeft gehad om grensverleggende academische theologie te bedrijven. Hij blijft op het midden van de weg; hij zoekt aansluiting bij ‘gewone’, traditionele theologie, waarbij hij eclectisch te werk gaat. Het is allemaal – in de woorden van een van zijn grote voorbeelden – *mere theology* (C.S. Lewis). Wie de nieuwste snuffjes wil vinden in de triniteitsleer of de soteriologie moet niet bij Keller zijn. Hoewel je bij het lezen wel weer onder de indruk komt van Kellers enorme vermogen om dit soort nieuwe inzichten op te pikken en te integreren in zijn denken. Maar de grootste kracht van zijn boeken is dat zij echte gemeentetheologie bieden van het beste soort: gericht op ‘gewone’ gelovigen die willen nadenken over hun geloof en daarbij willen putten uit het beste wat de christelijke traditie te bieden heeft. Keller gaat niet voor die traditie staan om de aandacht op zichzelf te vestigen, maar hij is veel meer een bekwame chef-kok, die de gerechten bereidt uit traditionele ingrediënten en ze verrassend en smakelijk opdient. Kellers boeken zijn vintage theologie: Jezus Christus centraal, in contact met de traditie, met veel aandacht voor pastorale en intellectuele problemen, een open oog voor de cultuur, en verder niet te veel poespas. Eerlijk gezegd ken ik weinig soortgelijke literatuur die op dit punt in de schaduw kan staan van Kellers boeken. Daarin is hij een mooie combinatie van Amerikaanse

gerichtheid op de praktijk en Europese behoefte aan doordenking.

Dit boek zou je kunnen beschouwen als een soort sluitsteen op Kellers werk. Het bevat de visie die hij heeft ontwikkeld op kerk-zijn in een stedelijke samenleving. Die visie vormde zich al in een vroeg stadium van zijn loopbaan. Ik zei al dat ik hier veel terugvond dat in de stapel papier stond die we in 2000 toegestuurd kregen. Veertien jaar later heeft Keller die visie consistent uitgewerkt en verrijkt met allerlei theologische inzichten die recent beschikbaar zijn gekomen, vooral op het gebied van de ecclesiologie. Ongeacht of het instemming oproept of weerstand, het boek is een prachtig overzicht van wat er in de afgelopen decennia is bedacht op het gebied van missionair kerk-zijn. Bovendien is alles wat hier staat getest in een praktijk van tientallen jaren, in een veelzijdige context. De kracht van dit boek is dat het een unieke formule heeft: geen van de praktijk losgezongen theologie die schittert maar koud laat, en ook geen opeensomming van actieplannen die ons wel in beweging brengen, maar tot uitputting leiden. Kellers boek is een voorbeeld van wat hijzelf ‘middleware’ noemt: een vorm van gemeentetheologie, waarin reflectie en praktische ervaring elkaar ontmoeten en versterken. Daarmee is dit boek bij uitstek geschikt voor predikanten, missionair leidinggevenden, gemeenteopbouwcommissies en voor studenten die een overzicht willen krijgen van kwalitatief hoogwaardige praktisch-theologische bezinning op gemeente-zijn in een seculiere context. Er zijn veel te weinig van zulke boeken en alleen al daarom is dit boek welkom.

Voor de Nederlandse versie van *Center Church* is het origineel bewerkt en ingekort, met toestemming van Keller en zijn uitgever. Tim Keller heeft altijd benadrukt dat zijn ideeën en de praktijk van Redeemer in New York geen blauwdruk vormen, maar op z’n best een inspirerend voorbeeld dat laat zien hoe bepaalde principes en overtuigingen uitgewerkt kunnen worden in de praktijk van het kerk-zijn in een wereldstad. Zijn boek niet ongewijzigd vertalen, maar het bewerken en toepassen voor Nederland is daarom geheel in zijn geest. Keller verwijst (uiteraard) veel naar de Amerikaanse geschiedenis en



die delen hebben we weggelaten. Ook heeft Keller een hang naar volledigheid die soms het lezen wat ophoudt. We hebben zoveel mogelijk terzijdes en blokjes in kleine letters (*sidebars*) geschrapt. De vrijgekomen ruimte is goed besteed. Aan negen Nederlandse denkers is gevraagd om een deel van het boek te lezen en daarop een reactie te schrijven, in de geest van wat hierboven is gezegd: kritisch, maar respectvol en constructief. De leidraad was telkens: wat kunnen we leren van Keller voor onze situatie en waar moeten we onze eigen accenten zetten? De reageerders zijn benaderd vanwege hun missionaire betrokkenheid en theologische kennis. Op die manier is dit boek eigenlijk een nieuw boek geworden: Keller spreekt bijna op elke pagina, maar zijn denken is tegelijk verwerkt en toegepast voor de Nederlandse situatie.

Het oorspronkelijke boek heeft een bijna wiskundige opbouw, die we zoveel mogelijk gerespecteerd hebben. Er zijn dertig hoofdstukken, verdeeld over acht thema's. Die thema's laten zich lezen als een complete missiologische cirkel, beginnend bij de vraag wat nu eigenlijk de christelijke boodschap inhoudt en eindigend bij de vraag hoe de grensoverschrijdende beweging van zending kan dóórgaan, tot aan de einden van de aarde en tot het eind van de tijden. Ertussenin vinden we grondige studies van contextualisatie, cultuurmodellen, gemeenteopbouw, missionaire theologie, enzovoort. Alles hangt met alles samen en tegelijk laat elk deel zich goed afzonderlijk lezen. Dat maakt het een echt studieboek, geschikt om te lezen en erover door te praten met een groep. Bij elk van de acht onderdelen geeft een van de Nederlandse respondenten zijn of haar commentaar. Soms houdt dit in dat de respondent een reflectie geeft op wat Keller heeft gezegd en zich afvraagt in hoeverre dit toepasbaar is in Nederland, soms ook gaat de respondent een eigen weg in aansluiting bij Keller.

Het commentaar van de Nederlanders is na-

tuurlijk heel verschillend, maar bevat ook gemeenschappelijke trekken die als rode draden terugkeren in dit boek. Kritisch zijn bijna alle respondenten op Kellers vrij massieve inzet bij één specifieke versie van het goede nieuws, die vrijwel universeel en tijdloos wordt toegepast. Op dit punt mist men reflectie op de bijbelse theologie en een werkelijk besef van contextualisatie, zelfs al benadrukt bijna iedereen dat Keller wel blijkt geeft van een groot praktisch vermogen tot contextualisatie. Ook Kellers bijbelvisie, als zou de Bijbel vooral bestaan uit 'leer' en 'waarheden', doet geen recht aan meer dynamische en eigentijdse bijbelvisies, juist ook binnen de orthodoxie. Daarnaast wijzen bijna alle respondenten verschillen aan tussen de Amerikaanse en de Europese situatie. Die verschillen hebben te maken met de andere plaats die het christelijk geloof heeft in de Verenigde Staten, zelfs in een voor Amerikaanse begrippen seculiere stad als New York. Daarnaast zijn de verhoudingen tussen kerk en cultuur in Europa veel meer gestempeld door een geschiedenis van volkschristendom en soms ook door een andere verhouding tussen culturele elites en het volk. Maar ondanks deze punten zijn alle respondenten het erover eens dat we veel van Keller kunnen leren: van zijn praktische aanpak, zijn creatieve communicatie en zijn frisse verbinding tussen intellectualiteit en gelovigheid. Keller durft onbeschaamd en vol vertrouwen te staan voor de boodschap van Jezus Christus in wat wel de hoofdstad van de wereld wordt genoemd. Zijn integratie van spiritualiteit, traditie, bijbelstudie, pragmatisme en cultuurvisie is uniek en werkt inspirerend. De teneur van de commentaren is dan ook dat er veel van Keller op te steken valt, ook voor hen die op onderdelen met hem van mening verschillen. *Centrum-Kerk* is een ongelooflijk rijk boek; niemand die hart heeft voor de missionaire roeping van christenen in de westerse wereld kan het negeren.

## DE THEOLOGISCHE VISIE VAN DE CENTRUM-KERK

## SUCCES, TROUW OF VRUCHT?

Iedere predikant kent de vraag: ‘doe ik het goed? En wat is dan ‘goed?’ Tegenwoordig doe je het goed als je *succes* hebt. Als er steeds meer bekeerlingen in je kerk zitten, steeds meer leden zijn, en er steeds meer geld gegeven wordt, dan ben je een effectieve predikant.

Deze visie op het predikantschap is in opkomst omdat het sterke individualisme van onze tijd de trouw van mensen aan instellingen en gemeenschappen heeft uitgehold. Mensen zijn ‘geestelijke consumenten’ geworden die alleen naar de kerk (blijven) gaan als de liturgie en de preek direct aansprekend en boeiend zijn. Predikanten die krachtige religieuze ervaringen kunnen creëren en veel mensen trekken vanwege hun persoonlijkheid, worden beloond met grote, groeiende kerken. Dit is één manier om het werk van een predikant te beoordelen.

In reactie op dit kwantificeerbare succes wordt gezegd dat predikanten alleen beoordeeld moeten worden op hun *trouw* aan de leer. In deze visie gaat het er alleen maar om dat de predikant de zuivere leer verkondigt, godvrezend en toegewijd is in preken en pastoraat. Maar de stelling ‘wel trouw, geen succes’ is een te grote versimpeling, die ook gevaaren in zich bergt.

De eis dat predikanten niet alleen oprecht en toegewijd zijn, maar ook *geschikt*, is niet van vandaag of gisteren. De beroemde negentiende-eeuwse doopsgezinde predikant Charles Spurgeon wees er al op dat een predikant meer nodig heeft dan een groot geloof:

*Er melden zich goede mannen bij mij aan, met een enorme passie en ijver, en een verbazingwekkend gebrek aan verstand; broeders die urenlang kunnen spreken maar niets zeggen – met de vuist op de bijbel slaan maar er niets uit halen; ze doen hun werk oprecht, zeer oprecht, en met de grootste zorgvuldigheid; maar het levert niets op...*

*Daarom wijs ik dergelijke kandidaten meestal af.<sup>1</sup>*

Merk op dat Spurgeon duidelijk achting heeft voor deze mannen. Hij maakt hen niet belachelijk. Hij noemt ze getrouw en zeer toegewijd, maar ‘het levert niets op’. Wanneer ze onderwijzen, leren de mensen er weinig of niets van; wanneer ze evangeliseren, komt vrijwel niemand tot bekering. Daarom wijst hij hun verzoek om toegelaten te worden tot zijn predikantenopleiding af. Kortom, door alle nadruk op trouw te leggen, vereenvoudig je de zaak te sterk. We hebben meer nodig dan alleen trouw om te kunnen beoordelen of we de predikant zijn die we moeten zijn.

Al lezend, denkend en onderwijzend, kwam ik tot de conclusie dat *vrucht dragen* een bijbelser benadering is voor het beoordelen van een predikant dan succes of trouw aan de leer. Jezus verwacht immers van zijn discipelen dat ze ‘veel vrucht dragen’ (Joh. 15:8). Paulus drukt zich nog specifiek uit. Hij sprak over bekeringen als ‘vrucht’ toen hij er naar verlangde naar Rome te gaan ‘om net als bij de andere volken ook bij u vruchtbaar werk te doen’ (Rom. 1:13). Paulus heeft het ook over de ‘vrucht’ van godvrezendheid, die een predikant kan zien groeien bij de christenen die aan zijn hoede zijn toevertrouwd. Hieronder valt ook de ‘vrucht van de Geest’ (Gal. 5:22). Goede daden, zoals bewogenheid met de armen, worden ook ‘vruchten’ genoemd (Rom. 15:28, HSV).

Paulus vergelijkt de pastorale zorg in de gemeente met tuinieren. Hij noemt de christenen in Korinte ‘Gods akker’, waarop sommige predikers planten, anderen begieten en weer anderen oogsten (1 Kor. 3:9). Het beeld van de tuin maakt duidelijk dat zowel succes als trouw, op zichzelf genomen onvoldoende criteria zijn om predikanten te beoordelen. Tuinlieden moeten toegewijd en trouw hun werk doen, maar ze moeten ook vakkundig zijn, anders zal de tuin niets opbrengen. Uiteindelijk wordt de *mate* waarin de tuin

(of het predikantschap) een succes is, bepaald door factoren die de tuinman niet kan beïnvloeden. De vruchtbaarheid varieert al naar gelang de ‘eigenschappen van de grond’ (sommige groepen mensen zijn harder van hart dan andere) en de ‘weersomstandigheden’ (het werk van Gods soevereine Geest).

De gemeentegroeibeweging heeft veel bijgedragen aan onze invulling van het predikantschap. Maar er ligt teveel nadruk op de techniek en de resultaten, waardoor er grote druk op de voorgangers kan ontstaan omdat het belang van godvrezendheid en de soevereiniteit van God onderbelicht blijven. Degenen die *trouw* benadrukken hebben in grote lijnen gelijk, maar deze benadering kan kerkleiders gemakzuchtig maken. Ze zullen zichzelf geen indringende vragen stellen, wanneer hun trouwe dienst weinig vrucht draagt. Wanneer vruchtbaarheid het beoordelingscriterium is, worden we wel verantwoordelijk gehouden maar bezwijken we niet onder de verwachting dat een aantal levens diepgaand moet veranderen tijdens ons predikantschap.

## HET ‘GEHEIM’ VAN DE VRUCHTBAARHEID VAN REDEEMER

Ik ben bijna tien jaar predikant geweest in een kleine stad in Virginia. Daarna gingen we naar Philadelphia, waar ik in het midden van de jaren tachtig op het Westminster Seminary werkte. Daar gaf ik les in preken, pastoraat, evangelisatie en kerkleer. Deze academische functie stelde me in staat na te denken over wat ik in de eerste drukke jaren van het predikantschap had geleerd. Daarnaast kon ik het predikantschap veel diepgaander dan eerst bestuderen. In 1989 zijn we als gezin naar New York verhuisd om de Redeemer Presbyterian Church te stichten. Enkele jaren later begonnen voorgangers uit de Verenigde Staten en andere landen te vragen of ze ons mochten bezoeken om ‘te zien wat jullie doen en waarom dat zo goed werkt in Manhattan’. Omdat het aantal bezoekers steeds verder toenam, organiseerden we regelmatig weekenden, waarin bezoekers meer over onze kerk leerden.

Voor deze conferenties probeerde ik samen te vatten wat we deden en wat vrucht droeg in de

stad. Mijn voordrachten waren gebaseerd op het studiemateriaal dat ik aan het Westminster Seminary had ontwikkeld over de vraag ‘hoe bedien je getrouw en vruchtbaar het evangelie?’ Maar die colleges waren nogal theoretisch van aard. Nu werd mij gevraagd om de basisprincipes voor het predikantschap te beschrijven op basis van onze dagelijkse ervaringen in het evangeliewerk in Manhattan.

Het was niet gemakkelijk om die principes te onderscheiden, omdat wat ik wilde vertellen niet goed paste in de bestaande categorieën. Er worden namelijk twee soorten boeken geschreven voor predikanten en kerkleiders. Het ene soort geeft een overzicht van algemene bijbelse principes voor alle kerken. Deze boeken beginnen met een bijbelse exegese en theologie en geven een overzicht van de eigenschappen en taken van een bijbelgetrouwe kerk. De belangrijkste eigenschap is dat de prediking trouw moet zijn aan het woord en uit moet gaan van de gezonde leer. Verder wordt in deze boeken terecht aandacht gevraagd voor bijbelse richtlijnen met betrekking tot evangelisatie, kerkleiderschap, gemeentevorming, kerkdiensten en diaconaat. Al deze dingen zijn belangrijk, maar ik kende veel predikanten die op basis van deze principes werkten en daar veel vruchten van hadden gezien, maar die na hun verhuizing naar New York – waar ze op diezelfde solide basis verder gingen – veel minder impact hadden dan ergens anders. Mijn conclusie was dat een goed begrip van de bijbelse kenmerken van een gezonde kerk absoluut noodzakelijk is, maar dat er meer nodig is voor een productieve evangeliebediening.

Het andere soort boeken richt zich op het andere eind van het spectrum. In deze boeken wordt niet veel tijd besteed aan een bijbelse en theologische basis, hoewel in vrijwel al die boeken bijbelverzen worden aangehaald. Het zijn praktische ‘doe-boeken’ waarin een bepaalde visie, een programma of een methode om kerk te zijn wordt uitgelegd. Deze boeken waren populair in de jaren zeventig en tachtig, in de tijd van de gemeentegroeibeweging, en werden geschreven door schrijvers als C. Peter Wagner en Robert Schuller. Een tweede generatie



van dit soort boeken verscheen toen de leiders van succesvolle kerken hun persoonlijke verhaal deden, en daaruit principes afleidden die door anderen gebruikt konden worden. De derde generatie van praktische boeken over de kerk ontstond ruim tien jaar geleden. In deze boeken worden de ‘doe-boeken’, gericht op groei, bekritiseerd. Echter, ook deze boeken beschrijven voornamelijk praktijkvoorbeelden. Ze geven een beeld van hoe een goede kerk er in de praktijk uitziet, met praktische adviezen over het vormgeven en uitvoeren van het pastoraat.

Ik heb uit vrijwel al deze boeken iets geleerd. Elk boek leverde mij wel een goed idee op dat ik kon gebruiken. Maar over het algemeen had ik minder aan deze boeken dan ik hoopte. De technieken en methodes die zich in een bepaalde tijd en in een bepaalde situatie hadden bewezen, werden impliciet of expliciet tot norm verheven. Ik wist vrijwel zeker dat veel van deze methodes niet zouden werken in New York en dat ze niet zo algemeen toepasbaar waren als de schrijvers lieten voorkomen. Met name kerkleiders buiten de Verenigde Staten ergerden zich aan deze boeken, omdat de schrijvers aannamen dat wat in een voorstad in de VS werkt, vrijwel overal zal werken.

Toen steeds meer mensen mij om een boek vroegen over onze ervaringen in de Redeemer Church, realiseerde ik me dat ze mijn versie van het tweede soort boeken wilden. De voorgangers hadden geen behoefte aan een samenvatting van de bijbelse leer en de regels voor het kerkelijke leven die ze al in hun opleiding hadden bestudeerd. In plaats daarvan wilden ze een boek over ‘het geheim van het succes’. Ze wilden graag uitleg over specifieke programma’s en technieken die aantrekkelijk zijn voor stadsbewoners. Een predikant zei: ‘Ik heb het Willow-Creekmodel geprobeerd. Nu ben ik toe aan het Redeemermodel’. Mensen bezochten ons omdat het onze kerk goed ging in één van de meest ontkerkelijkte, seculiere steden van de Verenigde Staten. Maar de eerste bezoekers in het begin en het midden van de jaren negentig waren teleurgesteld, omdat ze geen nieuw ‘model’ aantroffen – althans geen uniek, nieuw programma.

Het werkelijke ‘geheim’ van de vruchtbaarheid van Redeemer was niet hoe we de prediking invulden, maar de manier hoe we daartoe gekomen zijn.

Op het eerste gezicht lijkt Redeemer heel traditioneel. Veel predikanten proberen onkerkelijke, postmoderne jongvolwassenen te bereiken door ergens anders te preken dan in een kerk, zich informeel te kleden, op een hoge kruk op het podium te gaan zitten, filmpjes in de dienst te laten zien en moderne muziek te gebruiken. Dit doen we niet bij Redeemer, en toch weten duizenden seculiere, hoog opgeleide, jongvolwassenen, die niet door de kerken bereikt werden, ons te vinden.

Even een voorbeeld op het gebied van muziek. In Redeemer hebben we tijdens de ochtenddiensten een tijdlang klassieke muziek gebruikt en in de avonddiensten jazz. Dat is ongebruikelijk, dus kregen we de vraag of dat de manier is om stadsmensen te bereiken. Mijn antwoord is een volmondig nee. Waarschijnlijk zal de keuze voor een bepaald genre muziek in elke wereldstad anders uitvallen, en er zijn wel meer effectieve manieren om muziek in te zetten in de diensten, en ook die manieren werken hier in New York. Anderen concludeerden dat het aan de manier van preken in Redeemer ligt. Het viel hen op dat ik naar hartenlust citeer uit literaire en seculiere bronnen en media, en ze concludeerden daaruit dat dat dus de manier is om in de stad grote aantallen mensen te bereiken. Je kunt je echter deze manier van preken volkomen eigen maken, en er geen effect van zien. Jonge, seculiere volwassenen vinden preken niet extra boeiend omdat er fragmenten uit hun favoriete films bij gebruikt worden, of omdat de predikant zich informeel kleedt en slim probeert over te komen. Maar wanneer de predikant hun hart en hun cultuur begrijpt, kan hij met zijn preek daarop aansluiten, zodat de luisteraars geboeid raken door de kracht van de redenering, ook al zijn ze het er uiteindelijk niet mee eens. Dat is geen kwestie van stijl of programma.

Tijdens de jaren waarin we deze conferenties hielden, werd het ons duidelijk dat het werkelijke 'geheim' van de vruchtbaarheid van Redeemer niet in het preekprogramma zit maar veel dieper gaat. Het was belangrijk voor de mensen die kwamen kijken dat ze begrepen dat het niet ging om een specifieke manier waarop we de prediking invulden, maar om de manier hoe we daartoe gekomen zijn. We hebben lang en intensief nagedacht over de aard van het evangelie en de betekenis ervan, en daarna hebben we lang en intensief nagedacht over de cultuur van New York, waar christenen en niet-christenen in ons midden gevoelig voor zijn, en over het emotionele en intellectuele landschap van de binnenstad. Deze analyse en de besluiten die eruit voortkwamen, zijn bepalend geweest voor de vruchtbaarheid van ons werk in een wereldstad. Wij willen ons laten vormen door wat Jonathan Edwards de 'regels van het evangelie'<sup>2</sup> noemt. We kiezen onze muziek en illustraties bij de preken niet omdat die goed bij onze smaak passen of omdat we er gelukkig van worden, zoals ook Christus niet leefde om zichzelf een plezier te doen.

#### HARDWARE, MIDDLEWARE, SOFTWARE

Wat was dit diepere niveau eigenlijk? Na verloop van tijd besefte ik dat het om een niveau tussen twee voor de hand liggende aspecten van de evangelieverkondiging gaat. We hebben allemaal een *dogmatisch fundament* – je theologische overtuigingen – en we gebruiken allemaal bepaalde *werkvormen*. Maar veel predikanten werken met programma's die niet passen bij hun dogmatische opvattingen of hun culturele omgeving. Ze nemen populaire methoden over die feitelijk aan de buitenkant op de kerk geplakt worden, en die vreemd zijn aan de theologie van hun kerk en aan hun traditie (en soms aan beide!) Het gevolg is weinig vruchtbaarheid. Het lukt deze predikanten niet om de mensen in hun kerk te veranderen en ze bereiken de mensen in hun stad ook niet. De reden is dat de programma's niet voortkomen uit een bezinning op het evangelie en de specifieke kenmerken van de hun omringende cultuur.

Stel dat een predikant van een bloeiende platelandsgemeente een beroep aanneemt naar een

stadsgemeente. Hij preekt en vervult zijn pastorale taak op de manier zoals hij dat voorheen ook deed. Binnen de kortste keren neemt het aantal kerk-gangers dramatisch af en veranderen mensen niet meer. Hij kan het nu in drie richtingen zoeken. Hij kan blijven werken zoals hij gewend was, waarbij hij het ontbreken van vruchten wijt aan de harde harten van de stedelingen. Hij kan ook boeken gaan lezen, op zoek naar een programma dat elders goed werkte – meestal in buitenwijken in de VS – om vervolgens tijdens de uitvoering te ontdekken dat ook die programma's niet werken in zijn nieuwe situatie. Tenslotte kan hij concluderen dat hij zijn dogmatische grondslag moet aanpassen, met als argument dat mensen van deze tijd de traditionele leer over oordeel en verzoening niet kunnen aanvaarden. In al deze gevallen ziet hij de ruimte tussen leer en praktijk over het hoofd. Dat is de ruimte waarin we diep nadenken over onze theologie én onze cultuur, zodat we onze verkondiging door beide zaken te laten vormen. Zo kun je een betere keus maken uit bestaande werkvormen, of veelbelovende nieuwe vormen gaan ontwikkelen.

Als je de dogmatische grondslag als de 'hardware' ziet, en je manier van werken als de 'software', moet je je bewust zijn van iets wat ik 'middleware' noem. Ik ben geen computerdeskundige, maar mijn vrienden die dat wel zijn hebben me uitgelegd dat middleware een laag software is tussen de hardware en het besturingssysteem enerzijds en de diverse softwareapplicaties anderzijds. Zo moet er ook tussen de dogmatische overtuigingen enerzijds en verkondiging anderzijds een doordachte visie liggen op hoe het evangelie in verband gebracht kan worden met een bepaalde cultuur in een bepaalde tijd. Zo'n visie is praktischer dan een dogmatische overtuiging, en veel theologischer dan de instructies uit de 'doe-boeken'. Aan de hand van die visie, met zijn accenten en waarden, zullen kerkleiders goede beslissingen gaan nemen over de inrichting van de kerkdienst, discipelschap, evangelisatie, dienstbaarheid en over de omgang met de cultuur. Daarbij maakt het niet uit of je in een dorps- of een stadskerk zit.

## THEOLOGISCHE VISIE

Richard Lints, hoogleraar in de theologie aan het Gordon-Conwell Theological Seminary, noemt deze ‘middleware’ de ‘theologische visie’.<sup>3</sup> Volgens Lints is onze dogmatische grondslag, die ontleend is aan de Schrift, het uitgangspunt voor alles:

*Theologie gaat allereerst over het gesprek met God... God spreekt en wij luisteren... In de christelijke theologie gaat het vooral over luisteren naar God. Het grootste gevaar in het bedrijven van theologie wordt gevormd door ons verlangen om de boventoon te voeren... Meestal bezwijken we voor deze verleiding door kunstmatige grenzen te stellen aan wat God in het woord heeft gezegd... We persen de boodschap van de verlossing in een cultureel keurslijf waardoor de werkelijke bedoelingen ervan worden verdraaid. Of we proberen het evangelie uitsluitend te zien vanuit het perspectief van een traditie die nauwelijks nog verbonden is met het verlossingswerk van Christus aan het kruis. Of we leggen rationele beperkingen op aan ons beeld van God, in plaats van God te laten bepalen wat rationeel is.<sup>4</sup>*

Een dogmatische grondslag is echter niet voldoende. Voordat je een werkvorm kiest, moet je je afvragen hoe je dogmatische grondslag ‘zich verhoudt tot de moderne wereld’. Het antwoord op die vraag is je theologische visie.<sup>5</sup> Met andere woorden, je theologische visie is een visie op wat je in jouw woonplaats en in jouw tijd gaat *doen* met je dogma’s. Volgens Lints komt je theologische visie zowel voort uit een diep overdenken van de Bijbel zelf, als vanuit je begrip van de cultuur om je heen. Lints legt uit waarom een dogmatische grondslag alleen niet voldoende is. We moeten ook rekening houden met onze historische en culturele omgeving:

*Nadat we de bron van het gesprek [God] hebben erkend, moeten we bekijken met wie hij spreekt. God spreekt niet in een vacuüm maar tegen en door mensen en in en door de geschiedenis. God spreekt... tegen mensen uit verschillende culturele en historische omstandigheden, en (onder andere) daarom wordt het woord van God vaak verkeerd*

*begrepen en verkeerd uitgelegd...*

*Nicodemus en de Farizeeën stonden in een traditie, werden in hun denken bepaald door een cultuur en pasten bepaalde rationele begrippen toe in hun gesprek met Jezus. Dat doen wij vandaag ook. Het is... [van het grootste belang dat] de gelovigen zich bewust worden van hun historische, culturele en rationele filters, zodat ze kunnen voorkomen dat ze beheerst worden door deze filters.<sup>6</sup>*

Hier wordt volgens mij een van de belangrijkste redenen voor het ontbreken van vruchtbaarheid blootgelegd. We moeten ontdekken waar en hoe de cultuur kan worden weersproken en waar en hoe bevestigd. De antwoorden op deze vragen zullen zeer veel invloed hebben onze manier van preken, evangeliseren, organiseren, en volgeling van Christus en herder van de gemeente zijn. Verder merkt Lints op:

*Een theologische visie stelt [mensen] in staat hun cultuur anders te beoordelen dan ooit tevoren... Degenen die een theologische visie hebben ontwikkeld, verzetten zich niet alleen maar tegen de voornaamste trends in de cultuur, maar nemen het initiatief om die cultuur te begrijpen en vanuit de Bijbel aan te spreken... De moderne theologische visie moet ernaar streven om heel Gods woord in onze huidige tijd te verkondigen, zodat die tijd getransformeerd kan worden.<sup>7</sup>*

‘De moderne theologische visie moet ernaar streven om heel Gods woord in onze huidige tijd te verkondigen, zodat die tijd getransformeerd kan worden.’ – Richard Lints

Aan de hand van onderstaande vragen wil ik je helpen een theologische visie te ontwikkelen.

- Wat is het evangelie en hoe laten we het landen in de harten van de mensen van deze tijd?
- Hoe beoordelen we onze eigen cultuur, hoe kun-

nen we er aansluiting bij vinden en de cultuur uitdagen met wat wij zeggen en doen?

- Waar staat onze kerk? In de binnenstad, een voorstad, een kleine stad, op het platteland? Wat betekent dat voor onze evangelieverkondiging?
- Hoe en in welke mate moeten christenen betrokken zijn bij het openbare leven en de cultuur?
- Wat is de relatie tussen de verschillende soorten bedieningen in een kerk – woord en daad, gemeenschap en onderwijs?
- Hoe innovatief of hoe traditioneel moet onze kerk zijn?
- Hoe gaat onze kerk om met andere kerken in onze stad en regio?
- Hoe gaan we aan onze cultuur uitleggen wat de waarheid van christendom is?

Met dit begin van een theologische visie wordt duidelijk waarom onze conservatieve presbyteriaanse denominatie, waarin alle kerken dezelfde gedetailleerde belijdenis onderschrijven (de Geloofsbelijdenis van Westminster), sterk verdeeld kan zijn over de manieren waarop we met het evangelie bezig zijn. Er zijn grote verschillen wat betreft muziekkeuze, preekstijl, organisatie en leiderschap, vormen van evangelisatie, enzovoort. Dat komt omdat kerken met dezelfde grondslag worden gevormd door verschillende theologische visies, omdat ze de vragen over cultuur, traditie en rationaliteit verschillend beantwoorden.

Een voorbeeld: sommige kerken geloven dat vrijwel alles in de populaire cultuur slecht is en daarom zullen ze geen popmuziek gebruiken in de eredienst. Anderen hebben daar geen problemen mee. Dit is meer dan een kwestie van persoonlijke voorkeur. Dit soort besluiten zijn onze antwoorden op impliciet gestelde vragen over onze theologische visie. De fundamentele verschillen hebben vaak te maken met tegengestelde theologische visies. Helaas zijn theologische visies grotendeels onzichtbaar, waardoor het onvermijdelijk is dat al te vaak de conclusie wordt getrokken dat de verschillen dogmatisch van aard zijn.

Kennis van de verschillende theologische visies kan helpen de conflicten in plaatselijke kerken en denominaties beter te begrijpen. In onze geloofs-

## HOE ONTSTAAT EEN THEOLOGISCHE VISIE

Richard Lints onderscheidt in *The Fabric of Theology* vier factoren die bepalend zijn voor een theologische visie. Het begint uiteraard met luisteren naar de Bijbel om tot leerstellige overtuigingen te komen. Ten tweede moeten we nadenken over de cultuur. Wat kenmerkt onze moderne cultuur, welke culturele invloeden moeten we bekritisieren en welke kunnen we omarmen? Een derde factor is onze opvatting over de rede. De een vindt dat de menselijke rede een ongelovige een eind op weg kan helpen naar de waarheid, terwijl de ander dat ontkent. Onze visie op de aard van de menselijke rede, bepaalt hoe we niet-christenen benaderen in prediking, evangelisatie, discussie en omgang. De vierde factor is de theologische traditie. Sommige gelovigen nemen afstand van de traditie; ze voelen zich vrij om het christendom in elke generatie als het ware opnieuw uit te vinden, zonder zich te verdiepen in de kennis uit het verleden over de christelijke gemeenschap. Anderen kennen juist veel gewicht toe aan de traditie en willen niet innoveren wat betreft de verkondiging en het pastoraat.

Volgens Lints speelt onze overtuiging wat betreft cultuur, rede en traditie een rol bij ons Schriftverstaan. Als drie predikanten dezelfde dogma's onderschrijven, maar verschillend denken over cultuur, rede en traditie, zullen hun theologische visies en ambtsuitoefening zeer verschillend zijn.

belijdenissen staat niet wat in onze cultuur kan worden omarmd, en wat moet worden weersproken. Ze spreken ook niet rechtstreeks over onze houding ten opzichte van de traditie en de christelijke geschiedenis, en ze zeggen weinig over de werking van de menselijke rede. Toch wordt ons werk in hoge mate bepaald door onze opvattingen over deze onderwerpen. Als de verkondiging van mensen die onze belijdenis zeggen te onderschrijven ons helemaal niet aanspreekt, zijn we geneigd te denken dat ze de belijdenis niet langer onderschrijven. Dat is natuurlijk mogelijk, maar het is net zo goed mogelijk dat ze gewoon vanuit een andere theologische visie werken. We moeten ons meer bewust worden van deze opvattingen en ze



zichtbaar maken, anders zullen we elkaar verkeerd blijven begrijpen en moeite hebben elkaar te respecteren.

Onze theologische visie komt voort uit onze dogmatische grondslag en heeft impliciet of expliciet culturele aspecten. Deze visie is het meest bepalend voor onze keuzes met betrekking tot onze verkondiging. Een theologische visie is een manier waarop het evangelie verwoord wordt, met rijke implicaties voor het leven, onze bediening en de zending in een bepaalde cultuur op een bepaald moment.

#### WAAROM EEN HEEL BOEK OVER EEN THEOLOGISCHE VISIE?

Toen we begonnen met het planten van kerken – eerst in New York en daarna in een groot aantal andere wereldsteden, ontstond de behoefte onze inzichten vast te leggen. We wilden kerkplanters zoveel mogelijk laten profiteren van ons denkwerk en onze ervaringen, maar we wilden beslist niet overal nieuwe Redeemers stichten. Elke stad en elke buurt is weer anders. Er zijn allerlei kerken zijn nodig om allerlei mensen te kunnen bereiken. Kerkplanters moeten een eigen wijze van verkondiging *ontwikkelen* in plaats van die te kopiëren. We wilden helpen bij het planten van kerken die in veel opzichten anders zijn dan Redeemer, en er toch ook heel veel op lijken. Daarvoor hadden we een theologische visie nodig die ergens tussen dogmatische opvattingen en specifieke programma's van aanpak in lag.

Een theologische visie is een manier waarop het evangelie verwoord wordt, met rijke implicaties voor het leven, onze bediening en de zending in een bepaalde cultuur op een bepaald moment.

Redeemer City to City is een non-profit organisatie voor kerkplanting in wereldsteden op alle continenten en met een grote variëteit aan theologische tradities. Vrijwel al onze trainingen en

coaching is gebaseerd op de theologische visie die in dit boek wordt behandeld. Eerst beoordelen we toekomstige kerkplanters op hun talenten en hun theologische opvattingen. Daarna besteden we betrekkelijk weinig tijd aan de dogmatische grondslag (hoewel onze training theologisch is) en aan hun praktische vorming (hoewel kerkplanters worstelen met vragen rond de prediking en de praktijk). Wat nu volgt is de neerslag van twintig jaar ervaring.

**1. Het ontwikkelen van een theologische visie is moeilijk, maar noodzakelijk.** Voorgangers in steden worstelen met de vraag hoe ze een zinvolle verbinding kunnen leggen tussen dogmatische grondslagen en de manier van werken (inclusief de verkondiging). Daarbij hebben ze de neiging zich teveel aan de cultuur aan te passen (waarbij de kerk afstand neemt van de orthodoxe grondslag) of zich juist te weinig aan te passen (wat leidt tot naar binnen gerichte kerken, die alleen voor sommige groepen mensen aantrekkelijk zijn en niet bijdragen aan een evangeliebeweging in de omgeving). We hebben gemerkt dat de kwaliteit van de theologische visie vaak bepalend is voor de vitaliteit van het werk, in het bijzonder in de stad.

**2. De theologische visie is overdraagbaar en toepasbaar.** We hebben gemerkt dat onze theologische visie zeer overdraagbaar is op orthodoxe, confessionele kerken uit allerlei culturele situaties en stijlen. Door ons te concentreren op de theologische visie, kunnen we een *beweging* dienen, in plaats van kerken te stichten naar ons eigen beeld. De visie is ook geschikt voor ondernemende leiders die de leer niet overhoop willen halen, ook geen sjabloon willen om direct toe te passen, maar zelf een prachtige, nieuwe manieren van werken willen creëren.

**3. De visie overstijgt het domein van de kerk.** We hebben gemerkt dat deze theologische visie goed werkt bij het planten en leiden van kerken, maar ook toepasbaar is op alle andere vormen van pastoraat, zoals de roeping van leken.

## CENTRUM-KERK

In dit boek noemen we onze theologische visie, dus onze accenten en opvattingen met betrekking tot verkondiging en pastoraat, 'Centrum-Kerk'. De afgelopen jaren zijn er veel boeken gepubliceerd met de titel ...*Kerk*, en ik volg die trend, maar ik wil er twee opmerkingen bij maken. Ten eerste kan de term als een etiket of lakmoesproef gebruikt worden, in de zin van 'Dit is een Centrum-Kerk, en dat niet.' Ik vermijd dergelijk kort-door-de-bocht-denken en vraag de lezer dat ook te doen. Ten tweede kan deze titel de indruk wekken dat gelovige christenen alleen een neutrale middenpositie mogen innemen in bijvoorbeeld de politiek. Dat bedoelen we niet.

We hebben voor de term 'Centrum-Kerk' gekozen om een aantal redenen:

- 1. Het evangelie staat centraal.** In het eerste deel van dit boek laat ik zien dat er veel verschil is tussen een gemeente die gelooft in het evangelie en dat evangelie ook verkondigt, en een gemeente waarin het evangelie centraal staat.
- 2. In het centrum is evenwicht.** In dit boek gaat het vaak over evenwicht, naar voorbeeld van de Schrift. Het gaat dus om evenwicht tussen woord *en* daad, de cultuur weerspreken *en* bevestigen, culturele betrokkenheid *en* een tegencultureel geluid laten horen. Het gaat om toewijding aan de waarheid *en* ruimhartigheid tegenover anderen die er anders over denken, en het gaat over traditie *en* vernieuwing.
- 3. De theologische visie is gevormd door en voor stedelijke en culturele centra.** Redeemer en andere kerken hebben zich ingezet voor kerkplanting in het centrum van de stad. We geloven dat in onze eeuw verkondiging en pastoraat in de stadscentra van de wereldsteden de hoogste prioriteit moeten hebben. Onze theologische visie is breed toepasbaar, maar draagt duidelijk het stempel van stedelijke ervaringen.

## MIDDLEWARE, THEOLOGISCHE VISIE EN DNA

We zijn op zoek gegaan naar een middenweg, omdat we merkten dat zowel fundamentele discussies over wat de kerk moest zijn, als gedetailleerde programma's en vormgeving ons niet verder hielpen. Om uit te kunnen leggen wat we bedoelen, hebben we het bij Redeemer graag over het DNA van het evangelie voor de stad.

DNA is de instructieset die diep verborgen ligt in de cellen van een organisme en die bepaalt hoe het organisme zich zal ontwikkelen en voortplanten. De kern van de verkondiging in Redeemer is een orthodoxe, evangelische theologie, de klassieke dogma's van het bijbelse evangelie. Onze leer vormt zowel het kader als de stimulans voor onze verkondiging. Dat kan alleen als we aan de hand van de leer een theologische visie ontwikkelen. Daarvoor stellen onszelf de vraag hoe we in onze tijd de onveranderlijke leer van het evangelie door kunnen geven en in de praktijk kunnen brengen in een wereldstad als New York. Onze antwoorden vormen onze theologische visie. Dat is het DNA waarmee we werkvormen kunnen kiezen of ontwikkelen die in overeenstemming zijn met onze dogma's, en die passen bij onze tijd, plaats en cultuur. Het gevolg is dat ons werk zich kan ontwikkelen en zich vruchtbaar kan voortplanten.

**4. De theologische visie staat centraal in de evangeliebediening.** Zoals eerder gezegd vormt een theologische visie een brug tussen de leer van een kerk en de manier van werken zelf. De theologische visie is bepalend voor al het werk. Zo kunnen twee kerken verschillende dogmatische standpunten en werkwijzen hebben, maar wel dezelfde theologische visie - en ze zullen zich zusterkerken voelen. Anderzijds kunnen twee kerken vergelijkbare dogmatische standpunten en werkwijze hebben, maar verschillende theologische visies - en ze zullen geen verwantschap voelen.

## DE VISIE VAN CENTRUM-KERK

De theologische visie van Centrum-Kerk komt tot uitdrukking in drie kernbegrippen: evangelie, stad en beweging.<sup>8</sup>

**Evangelie.** De Bijbel en de kerkgeschiedenis laten zien dat je alle goede leerstellingen kunt onderschrijven en desondanks in de praktijk het begrip van het evangelie kwijt kunt raken. D. Martin Lloyd-Jones stelt dat we het evangelie vanzelfsprekend zullen verliezen als we tot ketterij vervallen, maar dat dode orthodoxie of een onevenwichtige nadruk op dogma's er ook toe kunnen leiden dat we het evangelie niet langer op onszelf betrekken. Volgens Sinclair Ferguson zijn er veel vormen van wetticisme en antinomisme. Soms zijn die gebaseerd op pure ketterij, maar vaker hebben die te maken met het leggen van een bepaalde nadruk en met karakter.<sup>9</sup> Daarom moeten we in elke nieuwe generatie en situatie wegen vinden *om het evangelie duidelijk en aantrekkelijk over te brengen*, om het te onderscheiden van zijn tegenpolen en vervalsingen. Hierbij gaat het niet alleen om hardware maar ook om middeleware. Partijen die het over alle dogmatische uitgangspunten met elkaar eens zijn, kunnen lijnrecht tegenover elkaar staan in kwesties van nadruk en karakter. Hiervan is de 'Marrow Controversy' in de Church of Scotland aan het begin van de achttiende eeuw, toen alle partijen zich vol overtuiging achter de geloofsbelijdenis van Westminster scharden, maar een aanzienlijk deel van de kerk afgleed naar wetticisme. Zonder de leer kunnen kerken het evangelie niet goed overbrengen. Evangelisatie is meer dan een goed programma.

**Stad.** Het tweede belangrijke onderdeel van een Center Church theologische visie betreft onze culturele context. Alle kerken moeten hun plaatselijke gemeenschap en de sociale situatie begrijpen, liefhebben en zich ermee identificeren. Tegelijk moeten ze in staat en bereid zijn kritiek te leveren en de cultuur tegen te spreken. Omdat Redeemer in een grote stad zit, hebben we veel tijd besteed aan het bestuderen van de Bijbel om te zien wat erin stond over steden – en tot onze verrassing was dat heel veel. Elke kerk, of het nu een stadskerk of

een dorpskerk is of iets er tussenin, moet het leven in de eigen omgeving kennen en er vertrouwd mee zijn. Verder moeten we nadenken over hoe het christendom en de kerk omgaan met de cultuur in het algemeen. Dit wordt steeds noodzakelijker omdat de westerse cultuur steeds meer postchristelijke trekken heeft gekregen. Kerken met vergelijkbare dogmatische grondslagen zijn tot opvallend uiteenlopende conclusies gekomen over hun omgang met de cultuur. Hun 'Christus-en-cultuur'-model bepaalt in hoge mate de manier van werken. Ook hier geldt dat de ontwikkeling van een theologie van de stad en de cultuur geen kwestie is van dogmatiek, en ook niet van alleen de concrete kerkelijke praktijk. Het is een aspect van een *theologische visie*.

**Beweging.** Het laatste aspect van de theologische visie gaat over de *relaties* van de kerk met de omgeving, met het recente en het verre verleden, en met andere kerken. Richard Lints wijst erop dat een van de elementen van een theologische visie verband houdt met onze opvatting over traditie. Sommige kerken zijn zeer institutioneel en hechten sterk aan de tradities uit hun eigen verleden. Andere zijn veel dynamischer en flexibeler en zijn gericht op innovaties en veranderingen. Sommige kerken kiezen ervoor loyaal te zijn aan een bepaalde kerkelijke traditie, en koesteren daarom een historische en traditionele liturgie en pastorale praktijk. Kerken die zich sterk identificeren met een bepaalde denominatie of een veel recentere traditie verzetten zich vaak tegen veranderingen. Aan de andere kant van het spectrum bevinden zich kerken met weinig affiniteit met een theologisch of kerkelijk verleden. Ze zoeken veel gemakkelijker contact met allerlei andere kerken. Al deze verschillende opvattingen hebben grote invloed op onze manier van werken. Deze verschillen zijn niet dogmatisch; de belijdenisgeschriften of de geloofsbelijdenissen geven hier geen oplossing. De verschillen zijn echter te groot om diepgaand genoeg besproken te kunnen worden in een praktisch 'doe-boek'.<sup>10</sup>

### Evenwicht en drie assen

In dit boek gebruik leg ik de principes uit van de theologische visie voor elk van deze kernbegrippen, aan de hand van een evenwicht.

**1. Evenwicht met betrekking tot het evangelie.** Aan het ene uiteinde van de balans staat het wetticisme. Dat is de leer of de gedachtegang die inhoudt dat we onszelf kunnen verlossen door onze manier van leven. Aan het andere uiteinde staat het antinomisme, of in gewoon Nederlands, het relativisme. Dat is de opvatting dat het er niet toe doet hoe we leven, omdat God, als hij bestaat, toch wel van iedereen houdt. In een later hoofdstuk zal ik laten zien dat het evangelie geen wetticisme en ook geen relativisme is. We worden gered door geloof en genade alleen, en dat geloof moet vrucht dragen. Echte genade leidt tot levensheiliging en gerechtigheid. Natuurlijk kun je het geloof kwijtraken door ketterij. Dan geloven we bijvoorbeeld niet langer de godheid van Christus of de leer van de rechtvaardiging. Dan glijden we onherroepelijk af in de richting van het relativisme. Maar het is ook mogelijk de gezonde leer te belijden, en toch gekenmerkt te worden door dode orthodoxie (een geest van zelfrechtvaardiging), een onevenwichtige orthodoxie (met teveel nadruk op een bepaald leerstuk waardoor het evangelie uit beeld raakt) of zelfs 'zinloze orthodoxie'. Daarvan is sprake wanneer leerstukken worden behandeld als in een college theologie, maar de leer niet doordringt in de harten van mensen zodat ze zondebesef krijgen en de schoonheid van de genade ervaren. Onze verkondiging en onze praktijk moeten naar geen van beide uitersten neigen. Hoe meer dat wel het geval is, hoe meer kracht ze verliezen om levens te veranderen.

**2. Evenwicht met betrekking tot de stad of de cultuur.** In dit boek willen we duidelijk maken dat als we mensen willen bereiken, we hun cultuur moeten waarderen en ons aan moeten passen, maar dat we die cultuur ook moeten weerspreken en confronteren. De basis hiervoor is de bijbelse leer dat alle culturen getuigen van Gods genade en de natuurlijke openbaring. Tegelijk getuigen alle culturen van afgoderij en daarmee van verzet tegen God. Als we ons te veel aanpassen aan een cultuur, accepteren we de afgoden van die cultuur. Als we te veel afstand houden van een cultuur, kan dat erop duiden dat we van onze eigen cultuur een

afgod hebben gemaakt en die als absolute waarheid zien. Als we ons te veel aanpassen aan een cultuur, zullen we de mensen niet veranderen, omdat we hen niet daartoe niet oproepen. Als we ons te weinig aanpassen aan een cultuur, zullen mensen niet veranderen omdat niemand naar ons zal willen luisteren. Dan stichten we verwarring, zijn we kwetsend of komen we simpelweg niet overtuigend over. Naarmate onze prediking te veel of te weinig aangepast is aan een cultuur, verliest ze haar levensveranderende kracht.

**3. Evenwicht met betrekking tot een beweging.** Sommige kerken zijn zo sterk verankerd in hun eigen theologische traditie dat ze niet kunnen samenwerken met andere evangelische kerken of instituten om de mensen in de stad te bereiken of het algemene welzijn in de stad te verbeteren. Ze hebben de neiging vast te houden aan vormen uit het verleden, ze hebben een vaste structuur en zijn strak georganiseerd. Andere kerken moeten niets hebben van een strakke organisatie en hebben geen sterke band met een bepaalde traditie of denominatie. Soms gaat het om bewegingen die compleet flexibel en informeel zijn. We zullen laten zien dat kerken die zich aan een van beide uiteinden van de as bevinden, belemmerend werken op de ontwikkeling van leiderschap, en de gezondheid van de kerk als een gemeenschap aantasten. Beide extremen werken verlamrend op de levensgevende kracht van de beweging.

Hoe evenwichtiger het evangelie verkondigd wordt, en hoe sterker het werk vorm krijgt vanuit 'het centrum van de drie assen', hoe dynamischer en vruchtbaarder het zal zijn. Verkondiging vanuit een van de uiteinden van de assen, zal ten koste gaan van de kracht die levens van mensen in en buiten de gemeente verandert.

Ik hoop dat dit boek zijn nut bewijst voor hen die werken in de stedelijke en culturele centra. Maar ook elders kun je 'vanuit het centrum' werken, door je bewust te zijn van deze drie assen en de manier van verkondigen of werken aan te passen.

In de rest van dit boek leg ik zo goed mogelijk uit wat het betekent als je het evangelie, de stad en



de beweging centraal stelt. De theologische visie van Centrum-Kerk wordt daartoe opgeknipt in acht elementen, die in de acht delen van dit boek worden besproken.<sup>11</sup>

#### BOEK 1 EVANGELIE

**Deel 1: Theologie van het evangelie.** Wij willen gekarakteriseerd worden door een op het evangelie gebaseerde theologie in plaats van door dogmatische oppervlakkigheid, pragmatisme, onnadenkendheid en methodische filosofie.

#### **Deel 2: Vernieuwing door het evangelie.**

Voortdurend wordt alles in het licht van genade gezet, opdat de verkondiging niet wordt gekenmerkt door wetticisme of koud intellectualisme.

#### BOEK 2 STAD

#### **Deel 3: Contextualisering van het evangelie.**

We houden rekening met de cultuur, in plaats van de actuele culturele situatie te negeren of blind te zijn voor de culturele verschillen tussen groepen.

**Deel 4: Visie voor de stad.** Onze verkondiging en ons pastoraat getuigen van liefde voor de stad, en niet van een onverschillige of vijandige houding.

**Deel 5: Culturele betrokkenheid.** We zijn cultureel betrokken, we vermijden een triomfalistische houding en trekken ons niet terug in onze eigen subcultuur.

#### BOEK 3 BEWEGING

**Deel 6. Missionaire gemeenschap.** Heel het kerk-zijn is naar buiten gericht; de leden zijn voorbereid op de aanwezigheid van niet-gelovigen en ze steunen het missionaire werk.

**Deel 7: Integraal pastoraat.** We dienen de stad met woord en daad door in te gaan op de geestelijke en lichamelijke nood van de armen en van degenen die wonen en werken in culturele centra.

**Deel 8: Dynamiek van de beweging.** We zijn erop gericht samen te werken met andere gelovigen, niet gericht op ons eigen domein en niet wantrouwend, maar enthousiast meewerkend aan een visie voor de hele stad.<sup>12</sup>

In dit boek gaat het dus niet om een 'Redeemermodel' of een kant-en-klaar kerkmodel. In plaats daarvan presenteren we een theologische visie voor verkondiging en pastoraat, die veel kerken in staat zal stellen mensen in onze tijd te bereiken, vooral daar waar de moderne westerse mondialisering de cultuur heeft beïnvloed. Dit geldt vooral voor de grote wereldsteden, maar deze culturele veranderingen zijn overal merkbaar. Daarom vertrouwen we erop dat dit boek in de behoefte zal voorzien van veel meer kerkleiders in allerlei sociale situaties. Wij prijzen deze visie aan om het evangelie te betrekken op het leven van de moderne mens, door contextualisatie, kennis van de stad, culturele betrokkenheid, toerusting voor missionair werk, een geïntegreerde aanpak en het bevorderen van een flexibele dynamiek in uw gemeente en in de wereld. Deze punten vormen de theologische visie van Centrum-Kerk, en daarmee kunnen allerlei kerken en methoden nieuw elan krijgen. Wij geloven dat wanneer de theologische visie zichtbaar wordt, er met veel meer succes een keuze gemaakt kan worden uit modellen en methoden.

- 1 Charles H. Spurgeon, *Pastorale adviezen lezingen voor mijn studenten*. Het boek is in Nederland uitgegeven bij Kok, Kampen en is alleen nog tweedehands verkrijgbaar. Online zijn er Engelse versies te vinden. Het citaat komt uit brief 2 – de roeping tot het predikantschap.
- 2 Jonathan Edwards, ‘Christian Charity: The Duty of Charity to the Poor Explained and Enforced,’ in *The Works of Jonathan Edwards*, red. E. Hickman (Carlisle, Pa.: Banner of Truth, 1974), 2:171. Edwards verwijst met ‘de regels van het evangelie’ naar de aard van Christus’ verlossingswerk. Christus offert zichzelf voor hen die geestelijk gezien arm of bankroet zijn. De aard van dat werk bepaalt hoe wij ons gedragen. Edwards leidt uit het evangelie af dat wij 1) ieder die ons onrecht doet moeten vergeven, 2) moeten geven aan de armen – zelfs aan hen ‘die het niet verdienen’ en 3) anderen moeten bijstaan, ook als we ons dat niet kunnen veroorloven. Edwards brengt elk gebied in ons leven onder de invloed van Christus’ plaatsvervangende zoenoffer dat ons heeft gerechtvaardigd. Dit essay laat zien hoe bezinning op de kern van het evangelie tot ontferming voor de armen leidt.
- 3 Richard Lints, *The Fabric of Theology: A Prolegomenon to Evangelical Theology* (Grand Rapids: Eerdmans, 1993), 9.
- 4 Ibid. blz. 82
- 5 Ibid. blz. 315
- 6 Ibid. blz. 83
- 7 Ibid. blz. 316-317
- 8 Deze drie punten zijn vergelijkbaar met de vier factoren die Richard Lints onderscheidt wanneer hij het over de theologische visie heeft. 1) *Evangelie* gaat over hoe je de Bijbel leest, 2) *Stad* komt voort uit onze bespiegelingen over de cultuur, 3) *Beweging* heeft te maken met de visie op traditie. De vierde factor, je opvattingen over de menselijke rede, beïnvloedt de eerste drie. Het heeft invloed op hoe je niet-christenen met het evangelie wilt bereiken, hoeveel algemene genade je in een cultuur ziet, en hoe institutioneel (of anti-institutioneel) je over je manier van werken denkt.

- 9 Zie D. Martyn Lloyd-Jones, *Revival* (Wheaton, Ill.: Crossway, 1982); zie ook de drie preken van Sinclair Ferguson’s over de Marrow Controversy, [www.sermonaudio.com/search.asp?seriesOnly=true&currSection=sermonstopic&SourceID=gpts&keyworddesc=The+Marrow+Controversy&keyword=The+Marrow+Controversy](http://www.sermonaudio.com/search.asp?seriesOnly=true&currSection=sermonstopic&SourceID=gpts&keyworddesc=The+Marrow+Controversy&keyword=The+Marrow+Controversy) (laatst bezocht op 11 februari 2014).

10 Zo gaan bijna alle populaire gemeentegroei boeken eraan voorbij uit dat kerken specifieke kerkelijke tradities hebben. De verschillende kerken worden over één kam geschoren, zonder dat daarvoor een theologische of exegetische reden gegeven wordt. Er wordt simpelweg van uitgegaan dat de historische tradities niet belangrijk zijn.

11 Sommigen hebben erop gewezen dat deze acht elementen grofweg overeenkomen met wat Francis Schaeffer heeft geschreven in zijn uitstekende korte boek, getiteld *2 Contents, 2 Realities* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity, 1975). De inhoud is gebaseerd op zijn toespraak op het eerste Internationale Congres voor Wereldevangelisatie dat in juli 1974 te Lausanne werd gehouden. In zijn toespraak noemt Schaeffer vier dingen die volgens hem ‘absoluut noodzakelijk zijn als we als christenen aan de nood van de wereld tegemoet willen komen en stand willen houden onder de grote druk die we nu ervaren’ (blz. 7). Deze vier dingen zijn gezonde leer, contextuele, culturele betrokkenheid (‘eerlijke antwoorden op eerlijke vragen’), de herontdekking van het evangelie voor onze harten (‘ware spiritualiteit’) en opmerkelijke, vitale christelijke gemeenschap (‘de schoonheid van menselijke relaties’). Ik hoop dat het evenwicht in Schaeffers punten herkenbaar is in mijn vergelijkbare, maar meer gespecificeerde lijst.

12 Degenen die bekend zijn met Redeemer zullen zich zeker afvragen waarom er geen deel over de prediking in dit boek is opgenomen. De reden is dat in de prediking in alle elementen van deze theologische visie tot uitdrukking komen. In veel delen staan suggesties voor preken: hoe te preken over vernieuwing, hoe in de preek te contextualiseren, hoe betrek je de cultuur in de preek, enzovoort.

## BOEK 1

### EVANGELIE



Het evangelie is iets heel anders dan religiositeit of secularisme – het is een derde manier om een relatie met God te hebben: genade. Daarom verkondigen wij het evangelie op een unieke, evenwichtige manier waarbij de fouten van de uitersten worden vermeden en de scherpte van het evangelie getrouw wordt overgebracht.

## EVANGELIE

We denken al snel dat wanneer we het evangelie goed begrijpen en het zuiver verkondigen, onze prediking er vanzelf door gevormd zal worden – maar dat is een misvatting. Veel kerken onderschrijven de leer van het evangelie, maar hun manier van werken is niet door het evangelie gevormd, draait niet om het evangelie en heeft niet de kracht van het evangelie. De betekenis van het evangelie is nog niet doorgedrongen in de structuur van hun werk. De theologische visie van deze kerken komt waarschijnlijk niet voort uit voortdurend nadenken over het evangelie.

Als het evangelie centraal staat, wordt de theologie veel belangrijker dan het programma. Daarom moeten we de essentie, de waarheid en de structuur van het evangelie goed op ons in laten

werken. Jammer genoeg is in de geschiedenis van het denken en in de geschiedenis van de kerk een kloof ontstaan tussen theorie en praktijk. Die twee horen juist met elkaar in dialoog te zijn. Hier is theologie *fides quaerens intellectum*, een geloof dat wil begrijpen. Daarbij gaat het om de vraag wat de passende rol voor de kerk is in de geschiedenis van Gods verlossingswerk.\*

Boek 1 van dit werk gaat over een aantal discussies en conflicten over de aard van het evangelie. In deel 1, de **Theologie van het evangelie**, kijken we naar wat het evangelie wel en niet is. In deel 2, **Vernieuwing door het evangelie** kijken we naar de geschiedenis van en de patronen in opwekkingen, naar persoonlijke en gemeenschappelijke vernieuwing door het evangelie en de gevolgen ervan.

\* Zie Kevin J. Vanhoozer, *The Drama of Doctrine: A Canonical-Linguistic Approach to Christian Theology*, (Louisville: Westminster John Knox, 2005).

# Wat is het evangelie?

In het Nieuwe Testament is het evangelie de *boodschap* over onze redding uit het gevaar. Het *evangelie* is het nieuwsbericht over een gebeurtenis uit het verleden die levens kan veranderen.<sup>1</sup>

## 1. Het evangelie is goed nieuws, geen goede raad

In het evangelie gaat het niet om een manier van leven. Het is niet iets wat wij doen, maar iets wat voor ons gedaan is en waarop wij moeten reageren. In het Nieuwe Testament komen de woorden *euangelion* (goed nieuws), *euangelizō* (goed nieuws brengen) en *euangelistes* (iemand die goed nieuws brengt) samen zeker 133 keer voor.

## 2. Het evangelie is het goede nieuws dat wij gered zijn

Gered waarvan? Van het 'komende oordeel aan het einde van de tijd' (1 Tess. 1:10). Dit oordeel is geen onpersoonlijke kracht, het gaat om Gods toorn. We zijn niet meer verbonden met God, onze relatie met hem is verbroken.

In Romeinen 1:18-23 geeft Paulus een grondige uiteenzetting van het evangelie, waarin hij Gods toorn aanwijst als het grote probleem van de mensheid. De toorn van God treft heel de schepping. De achterliggende tekst is Genesis 3:17-19, waarin God de schepping vervloekt als gevolg van de zonde van de mens. Omdat we vervreemd zijn van God, zijn we *psychologisch* gezien vervreemd van onszelf – we ervaren schaamte en angst (Gen. 3:10). Omdat we vervreemd zijn van God zijn we ook *sociaal* gezien van elkaar vervreemd (in vers 7 gaan Adam en Eva kleding dragen en in vers 16 lezen we over verwijdering tussen de seksen; let verder op de schuld die steeds doorgeschoven wordt in het gesprek met God in de verzen 11-13). Omdat we vervreemd zijn van God, zijn we ook *fysiek* van de natuur vervreemd geraakt. We ervaren pijn, moeite en zwoegen, lichamelijke achter-

uitgang en de dood (vs. 16-19). In feite is de aarde zelf 'vervloekt' (vs. 17; Rom. 8:18-25).

Sinds het paradijs leven we in een wereld vol lijden, ziekte, armoede, racisme, natuurrampen, oorlog, ouderdom en dood – als gevolg van de toorn en vloek van God over de wereld. De wereld is ontwricht, en moet gered worden. De kern van ons probleem zit echter niet in deze 'horizontale' relaties, hoewel die het meest in het oog springen; het zit in onze 'verticale' relatie met God. Alle menselijke problemen zijn ten diepste symptomen, en de oorzaak is onze scheiding van God. De oorzaak van alle ellende – alle gevolgen van de vloek – is dat we niet verzoend zijn met God (vgl. Rom. 5:8 en 2 Kor. 5:20). Daarom moet het herstel van onze relatie met God bovenaan staan, zo wordt de mensheid gered.

## 3. Het evangelie is het nieuws over hoe Jezus Christus onze relatie met God heeft hersteld

Christen worden is van status veranderen. In 1 Johannes 3:14 staat 'dat we van de dood *zijn overgegaan* naar het leven', niet dat we  *bezig zijn over te gaan* van de dood naar het leven.<sup>2</sup> Je bent in Christus of je bent niet in Christus; je hebt vergeving ontvangen en bent aangenomen, of niet; je hebt het eeuwige leven, of je hebt het niet. Dr. Martyn Lloyd-Jones bepaalde iemands geestelijke toestand graag met de vraag: 'Ben je zover dat je kunt zeggen dat je een christen bent?' De meeste mensen aarzelen en geven aan zich niet goed genoeg te voelen.

## HET EVANGELIE IS NIET HETZELFDE ALS DE RESULTATEN ERVAN

Het evangelie gaat niet over wat wij doen, maar over wat voor ons gedaan is. En toch is het gevolg dat wij op een heel nieuwe manier leven. We moeten goede en goede daden van elkaar onderscheiden en met elkaar verbinden. Het evangelie, de resultaten ervan en de gevolgen moeten zorgvuldig met elkaar in ver-

band worden gebracht, en niet met elkaar verward of van elkaar gescheiden worden. Maarten Luther zei dat we alleen door het geloof gered worden, en dat geloof moet vrucht dragen. Dat wil zeggen dat een evangeliegetrouw geloof altijd tot goede werken zal leiden, maar dat goede werken geen redding brengen. Geloof en werken zijn verschillende dingen die desondanks wel bij elkaar horen (Ef. 2:8-10; Jak. 2:14,17-18, 20, 24, 26).

Volgens Luther leidt geloof in het evangelie tot goede werken. Ik ben ervan overtuigd dat geloof in het evangelie leidt tot zorg voor de armen en deelname aan de samenleving. Zoals geloof en werken van elkaar verschillen, is er ook verschil tussen het evangelie en de vruchten ervan. Ik heb mensen vaak als volgt horen preken: 'Het goede nieuws is dat God de wereld *nu* geneest en ook *zal* genezen van alle pijn; daarom is het werk van het evangelie je inzetten voor gerechtigheid en vrede op aarde.' De verschillende elementen in deze uitspraak zijn allemaal waar, maar oorzaak en gevolg worden door elkaar gehaald. Het is niet duidelijk wat het evangelie *is* en wat het *doet*. Wanneer Paulus over de vernieuwde schepping spreekt, zegt hij dat we de garantie hebben van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde omdat Jezus aan het kruis onze relatie met God, als zijn zonen en dochters, heeft hersteld. In Romeinen 8:1-25 staat dat de verlossing van het lichaam en heel de wereld een feit is wanneer we 'het zoonschap' ontvangen. Als Gods kinderen zijn we verzekerd van onze toekomstige erfenis (Ef. 1:13,14,18; Kol. 1:12; 3:24; Hebr. 9:15; 1 Pet. 1:4), en *vanwege* die erfenis wordt de wereld vernieuwd. De *toekomst* is van ons, om wat Christus in het *verleden* heeft gedaan.

Het evangelie is nieuws dat een leven van liefde creëert, maar een leven van liefde is zelf niet het evangelie.

Het evangelie is niet een goddelijk herstelplan voor de wereld, maar het is een volbracht, plaatsvervangend werk. We moeten het evangelie niet zien als iets waar we *bij gaan horen* (Christus' koninkrijk) maar iets wat we *ontvangen* (het volbrachte werk van Christus). Als we deze denkfout maken, wordt

het evangelie weer een soort redding door daden in plaats van redding door geloof.

Een kwestie die hiermee verband houdt is de vraag of je via gerechtigheid het evangelie kunt verspreiden. De Bijbel zegt bij herhaling dat het evangelie wordt verspreid door te preken en we weten ook wel dat liefdevolle daden, hoe belangrijk ze ook zijn naast de prediking, op zichzelf mensen niet tot de levensreddende kennis van Jezus Christus kunnen brengen. Francis Schaeffer stelde terecht dat de band tussen christenen onderling de maatstaf is die de wereld gebruikt om te beoordelen of hun boodschap betrouwbaar is – en dus is de christelijke gemeenschap 'het beste getuigenis'.<sup>3</sup> Hier zien we opnieuw de relatie tussen geloof en daden. Jezus zei dat gelovigen elkaar lief moeten hebben, zodat de wereld weet dat God hem heeft gezonden (Joh. 17:23; zie ook 13:35). Als we onze bezittingen delen met anderen, is dat een krachtig signaal voor niet-gelovigen (zie over getuigen en delen Handelingen 4:32-37 en Handelingen 6). Maar liefdevolle daden kunnen niet worden vereenzelvigd met het evangelie, ook al zijn het uitingen van de waarheid van het evangelie en zijn ze onlosmakelijk verbonden met de verkondiging.

Het evangelie is dus vóór alles een verslag van het werk van Christus voor ons – daarom en daarvoor is het evangelie redding door genade. Het evangelie is nieuws omdat het gaat over een redding die voor ons is volbracht. Het is nieuws dat een leven van liefde creëert, maar een leven van liefde is zelf niet het evangelie.<sup>4</sup>

#### HET EVANGELIE WORDT BEDREIGD DOOR TWEE MISVATTINGEN

Tertullianus heeft gezegd: 'Zoals Jezus werd gekruisigd tussen twee dieven, zo wordt het evangelie nog steeds gekruisigd tussen deze twee misvattingen.'<sup>5</sup> Hij heeft het hier over het wetticisme en het antinomisme. Deze twee misvattingen vervalseren voortdurend de boodschap van het evangelie, en proberen ons van de kracht van het evangelie te beroven. Volgens het wetticisme moeten we een heilig en goed leven leiden om gered te worden. Het antinomisme zegt dat het niet nodig is dat we een heilig en goed leven leiden, omdat we al gered



zijn. Hier vinden we de speerpunt van het evangelie. Wetticisme, antinomisme en het evangelie moeten scherp van elkaar onderscheiden worden. Dat is vaak beslissend voor de levensveranderende kracht van de heilige Geest. Als onze verkondiging van het evangelie ook maar even lijkt op 'je moet geloven en goed leven om te worden gered' of 'God heeft iedereen lief en accepteert iedereen zoals hij of zij is', zullen we merken dat bekering, zoals beschreven in het volgende deel van dit boek, uitblijft. Als we alleen maar preken over algemene leerstukken en ethiek op basis van de Schrift, brengen we niet het evangelie. Het evangelie is het goede nieuws dat God ons door Christus heeft gered om de relatie met ons te herstellen en uiteindelijk alle gevolgen van de zonde in de wereld te vernietigen.

Kortom, we moeten niet zomaar uit de Bijbel preken; we moeten het *evangelie* verkondigen. Tegelijk zullen de toehoorders de Bijbel enigszins moeten kennen om het evangelie te kunnen begrijpen. Hoe beter we de bijbelse leer begrijpen, des te beter zullen we het evangelie zelf begrijpen. En hoe beter we het evangelie begrijpen, des te meer begrijpen we dat het in de Bijbel om het evangelie draait. bijbelkennis is nodig voor het evangelie, maar is niet hetzelfde als het evangelie. Soms wordt bijbelkennis als het belangrijkste gezien, maar dan is het evangelie vaak uit beeld geraakt.

## HET EVANGELIE UITLEGGEN

Het evangelie is dus goed nieuws – het is niet iets wat wij doen, maar wat voor ons is gedaan. Zo simpel is het. Maar als we vragen gaan stellen als 'waar gaat dat goede nieuws dan over' of 'waarom is het goed nieuws' wordt de rijkdom en de complexiteit van het evangelie zichtbaar. Je kunt de vraag 'wat is het evangelie?' op twee manieren beantwoorden. Het ene antwoord gaat over het herstel van de relatie met God. Dan wordt de vraag gelezen als 'wat moet *ik* doen om gered te worden'. Het andere antwoord gaat in op wat God voor heel de geschiedenis doet door de redding van Jezus. Dan betekent die vraag 'is er hoop voor de wereld?'

Als we de vraag opvatten op de eerste, meer individualistische manier, leggen we uit hoe een

zondig mens verzoend kan worden met een heilige God en hoe zijn of haar leven als gevolg daarvan verandert. Het is een boodschap voor *individuen*, waarin uitgelegd wordt wie God is, wat zonde is, wie Christus is en wat hij heeft gedaan, en wat geloof is. Als we de vraag opvatten op de tweede manier, waarbij we vragen naar alles wat God gaat volbrengen in de geschiedenis, leggen we uit waar de wereld vandaan komt, wat er fout is gegaan, en wat er moet gebeuren om de breuk te herstellen. Dit is een boodschap voor de *wereld* met uitleg over de schepping, de zondeval, de verzoening en het herstel.

In het volgende hoofdstuk laat ik zien dat je het evangelie op verschillende manieren kunt uitleggen. Wees daarbij echter zo zorgvuldig mogelijk. Als alleen de eerste vraag wordt beantwoord ('Wat moet ik doen om gered te worden?') zonder de tweede vraag ('Is er hoop voor de wereld?') aan de orde te stellen, loop je het risico dat je daarmee het westerse idee versterkt dat religie vooral goed is om ons te bevrijden van schuld en gebondenheid. Dan gaat het niet meer over de volmaaktheid van de schepping of over Gods zorg voor de wereld, waardoor de luisteraar het geloof als een vlucht uit de wereld kan gaan zien. Als het evangelie echter uitsluitend wordt opgevat als een verhaal over de vernieuwing van de wereld, is het gevaar van eenzijdigheid nog groter. De luisteraars horen hoe God de wereld wil redden, maar horen niets over hoe ze zelf met God verzoend kunnen worden en onderdeel gaan worden van dat plan. Zonder de eerste uitleg vind ik de tweede geen evangelie.

Het grote verhaal van de Bijbel over de verlossing van de kosmos vormt de onmisbare achtergrond als je iemand wilt helpen om met God in het reine te komen. Een manier om verder te komen is de twee antwoorden op de vraag 'wat is het evangelie?' met elkaar te vervlechten. Wat nu volgt is mijn voorstel voor een samenhangend verhaal.

## WAT IS HET EVANGELIE?

In de Bijbel wordt met het woord *evangelie* bedoeld wat Jezus Christus heeft gedaan om ons te redden. Dit wordt omlijst door uitleg over God en de schepping, de zondeval en het geloof. Volgens

Simon Gathercole onderscheiden Paulus en de evangelieschrijvers drie basiselementen in het goede nieuws, te weten de identiteit van Jezus als Zoon van God en messias, de dood van Jezus voor onze zonden en tot onze rechtvaardiging, en Gods heerschappij en de nieuwe schepping.<sup>6</sup> Het verhaal begint met God en vervolgt met de zonde. Die inleiding op het evangelie is nodig omdat anders Jezus en zijn werk niet begrepen kunnen worden. Na de inleiding wordt het evangelie verteld aan de hand van drie onderdelen, namelijk de menswording, het plaatsvervangend sterven en het herstel. Het laatste deel van het verhaal is de uitleg over hoe je het nieuws over Jezus kunt aannemen.

## HET BEGIN

De mens is geschapen door God. Er is één God. Hij is oneindig machtig, goed en heilig en toch is hij een persoonlijke en liefdevolle God die tot ons spreekt in de Bijbel. De wereld is niet bij toeval ontstaan, maar is door God geschapen (Genesis 1). Waarom schiep God de wereld en ons? Het antwoord op die vraag laat zien wat het christelijk godsbegrip zo diep en uniek maakt. Er is maar één God, maar binnen het wezen van God zijn er drie personen, de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Ze zijn allemaal God en hebben elkaar van eeuwigheid liefgehad, bewonderd, gediend en van elkaar genoten. Als God uit één persoon bestond, dan zou hij niet hebben geweten wat liefde was, voordat hij andere wezens zou hebben geschapen. Dan zou hij niet gekenmerkt worden door liefde en gemeenschapszin. Die eigenschappen zouden dan later zijn ontstaan. Maar God is drie-enig en daarom zijn liefde, vriendschap en gemeenschapszin hem eigen en behoren tot de kern van heel de werkelijkheid. We zijn dus geschapen door een drie-enige God (Joh. 1:1-4), maar hij heeft ons niet geschapen uit behoefte aan de vreugde van wederzijdse liefde en dienstbaarheid, omdat hij die vreugde al bezat. Hij schiep ons om ons te laten delen in zijn liefde en dienstbaarheid. In Johannes 17:20-24 staat dat de personen van de drie-eenheid elkaar liefhebben en elkaar dienen, ze zijn 'op de ander georiënteerd'.<sup>7</sup> Daarom schiep God ons, om op dezelfde manier te leven. God schiep een goede wereld om de liefde

en de blijdschap te delen die hij in zichzelf kende. Hij zorgt voor die wereld, een wereld vol mensen die geroepen zijn om niet zichzelf maar hem te aanbidden, te kennen en te dienen.<sup>8</sup> Alleen het christelijk geloof kent een dergelijke God.

## WAAROM HET MISGING

Het is misgegaan door de zonde. God heeft ons geschapen om hem te aanbidden en te dienen en anderen lief te hebben. Zo zouden we volkomen gelukkig zijn en van een volmaakte wereld kunnen genieten. Maar de mensen verzetten zich tegen Gods gezag. In plaats van voor God en onze naasten te leven, zijn we zelfzuchtig geworden. Doordat onze relatie met God is verbroken, zijn alle andere relaties – met anderen, onszelf en de geschapen wereld – ook aangetast. Het resultaat is geestelijk, psychologisch, sociaal en fysiek verval, alles gaat kapot. William Yeats dichtte: 't Valt àl uiteen, het midden houdt geen stand; barre anarchie wordt op de wereld losgejaagd'.<sup>9</sup> De wereld gaat nu gebukt onder de macht van de zonde.

Zonde heeft twee verschrikkelijke gevolgen. Het eerste is geestelijke slavernij (Rom. 6:15-18). Of we nu in God geloven of niet, we zien hem nooit als ons hoogste goed en de ultieme bron van hoop en liefde. We proberen ons leven onder controle te houden door voor andere dingen te leven, zoals geld, carrière, gezin, roem, romantiek, seks, macht, sociale en politieke zaken of iets anders. Maar het resultaat is altijd het verlies van controle, een vorm van slavernij. Iedereen leeft ergens voor en als dat iets anders is dan God, worden we voortgedreven door datgene waarvoor we leven. Om ons doel te bereiken werken we over, en we worden bang als ons doel bedreigd wordt, we worden woedend als we gedwarsboemd worden en zijn ontroostbaar als ons doel onbereikbaar wordt. Niet lang voor zijn zelfmoord zei romanschrijver David Foster Wallace het volgende tegen zijn eindexamenklas van 2005:

*Iedereen vereert iets. De enige keuze die we hebben is de keuze wat we willen vereren. De belangrijkste reden om een soort god of iets spiritueels te vereren ... is dat bijna al het andere dat je vereert je levend zal verslinden. Wie geld en andere materiële zaken vereert, en die dingen dus betekenis*



*aan je leven moeten geven, zul je merken dat je nooit genoeg hebt, je zult je nooit verzadigd voelen... Wie zijn eigen lichaam, schoonheid en seksuele aantrekkingskracht vereert, zal zichzelf altijd lelijk vinden. En als je ouder wordt en aftakelt, zul je duizend doden sterven voordat men uiteindelijk over je rouwt... Vereer macht en je zult je uiteindelijk zwak en angstig voelen, en je zult steeds meer macht over anderen nodig hebben om je eigen angst te verdringen. Als je je verstand vereert, en anderen je slim vinden, zul je je uiteindelijk dom voelen en een bedrieger die op ieder moment ontmaskerd kan worden. Het geniepige van al deze vormen van verering is dat je je er niet van bewust bent. Deze vormen van verering zijn verraderlijk, want je bent je er niet van bewust. Het gaat vanzelf.<sup>10</sup>*

Het tweede grote gevolg van de zonde is het oordeel (Rom. 6:23). We lijden niet alleen maar als gevolg van de zonde, we zijn *schuldig* als gevolg van de zonde. We zeggen vaak: 'Oké, ik ben niet zo gelovig, maar ik ben een goed mens en dat is toch het belangrijkste.' Maar is dat wel zo? Stel je eens een arme weduwe voor die één zoon heeft. Ze voedt hem goed op, ze leert hem dat hij altijd de waarheid moet spreken, hard moet werken en de armen moet helpen. Ze verdient weinig maar toch speelt ze het klaar zijn opleiding te betalen. Stel je nu eens voor dat hij na zijn afstuderen vrijwel geen contact meer met haar onderhoudt. Soms stuurt hij met kerst een kaart, maar hij gaat niet op bezoek, hij reageert niet op haar voicemail en haar brieven, hij zoekt geen contact. Maar hij leeft zoals ze hem heeft geleerd: eerlijk, ijverig en vrijgevig. Dat vinden we toch niet acceptabel? Hij is een 'goed mens' maar verwaarloost de relatie met degene aan wie hij alles te danken heeft! Zo is het ook met ons. God heeft ons geschapen, we hebben alles aan hem te danken, maar we leven niet voor hem. We 'leven netjes', maar dat is niet genoeg. We staan allemaal in het krijt bij God. Wie gaat dat betalen?!

#### HOE HET WEER GOED KOMT

Het komt weer goed door Christus. In de eerste plaats door Christus' *menswording*. C.S. Lewis

schreef dat wij, als er een God is, zeker niet met hem omgaan zoals de mensen die op de begane grond wonen omgaan met hen die op de eerste verdieping wonen. Onze verhouding tot God is vergelijkbaar met de verhouding tussen Hamlet en Shakespeare. Wij (de personages) weten misschien wel veel over de toneelschrijver, maar we weten alleen datgene wat de schrijver over zichzelf in het toneelstuk zegt.<sup>11</sup> Christenen geloven echter dat God veel meer heeft gedaan dan ons wat informatie geven. Dorothy Sayers, schrijfster van detectiveverhalen, was een van de eerste vrouwen die aan de universiteit van Oxford studeerde. De hoofdpersoon in haar verhalen is Lord Peter Wimsey, een vrijgezelle aristocraat die detective is. Op een bepaald moment duikt in haar verhalen een nieuw personage op, Harriet Vane. Ze wordt beschreven als een van de eerste vrouwen die afstudeerde in Oxford en schrijfster van detectiveromans werd. Uiteindelijk worden zij en Peter verliefd op elkaar en trouwen. Wie was Harriet Vane? Volgens veel lezers is Sayers verliefd geworden op de eenzame held die ze zelf gecreëerd had, en heeft ze zichzelf in het verhaal geschreven om hem te redden. Prachtig! Maar het is lang niet zo ontroerend of opzienbarend als de incarnatie (Joh. 1:14). God keek als het ware naar de wereld die hij had geschapen, zag onze verlorenheid en kreeg medelijden. Daarom schreef hij zichzelf als hoofdpersoon in het verhaal van de geschiedenis (Joh. 3:16). De tweede persoon in de drie-eenheid, de Zoon van God, kwam als mens, Jezus Christus, in de wereld.

In de tweede plaats maakt Jezus alles weer goed door de *plaatsvervanging*. Omdat wij schuldig zijn en het oordeel verdienen, kan een rechtvaardige God onze zonden niet zomaar negeren. En spijt hebben is niet voldoende. Wij zouden het nooit goed vinden dat een aardse rechter een misdadiger laat gaan, alleen maar omdat hij spijt heeft betuigd. Dan kunnen we dat toch ook niet van de volmaakte hemelse rechter verwachten? Zelfs wanneer we iemand vergeven die ons iets heeft aangedaan, is daarmee de schade nog niet hersteld. Als iemand ons schade berokkent en ons geld afneemt of ons geluk of onze reputatie schaadt, kunnen we terugbetaling eisen of vergeving schenken. Dat laatste

betekent dat wij zelf voor de kosten opdraaien. Jezus leidde een volmaakt leven; de enige mens die dat ooit volbracht heeft (Hebr. 4:15). Aan het einde van zijn leven verdiende hij het door de Vader te worden gezegend en aanvaard; aan het einde van ons leven verdienen wij verwerping en oordeel, omdat ieder van ons in zonde leeft (Rom. 3:9-10). Maar toen de tijd vervuld was, onderging Jezus in onze plaats aan het kruis de afwijzing en het oordeel die wij verdienen (1 Pet. 3:18), zodat wij de zegen en de aanvaarding kunnen ontvangen die hij verdiende, als we in hem geloven (2 Kor. 5:21).

Niets ontroert meer dan iemand die zijn leven geeft om een ander te redden. In Charles Dickens' *A Tale of Two Cities* houden twee mannen – Charles Darnay en Sydney Carton – van dezelfde vrouw, Lucie Manette, maar Lucie besluit met Charles te trouwen. Tijdens de Franse revolutie wordt Charles in de gevangenis opgesloten en hem staat executie door de guillotine te wachten. Sydney bezoekt Charles in de gevangenis, bedwelmt hem en laat hem naar buiten brengen. Als een jonge naaister (ook ter dood veroordeeld) beseft dat Sydney de plaats van Charles inneemt, is ze verwonderd en ze vraagt hem om haar hand vast te houden. Ze is diep geroerd door zijn plaatsvervangende opoffering – ook al deed hij het niet voor haar! Als we ons realiseren dat Jezus hetzelfde deed voor ons, zullen we totaal anders gaan denken over God, de wereld en onszelf.

De derde manier waarop Jezus alles weer goed zal maken, is door alles wat in de wereld verkeerd is gegaan te *herstellen*. De eerste keer dat Jezus vanuit de hemel op aarde kwam, kwam hij in zwakte om te lijden voor onze zonden. Als hij voor de tweede keer komt, zal hij de wereld oordelen en definitief een einde maken aan kwaad, lijden, bederf en dood (Rom. 8:19-21; 2 Pet. 3:13). Dit betekent dat Christus niet alleen onze zielen redt, zodat we kunnen ontsnappen aan de vloek over deze wereld. Het uiteindelijke doel is de vernieuwing en het herstel van deze wereld, en de verlossing van ziel en lichaam. Vinoth Ramachandra beschrijft hoe uniek deze visie is onder de wereldreligies:

*Onze redding ligt dus niet in een ontsnapping uit deze wereld maar in de transformatie van deze wereld... Er is geen hoop voor de wereld in de religieuze systemen of filosofieën van de mens. De bijbelse visie is uniek. Als sommigen zeggen dat er ook in andere geloofsovertuigingen sprake is van redding, vraag ik hun welke redding ze bedoelen. Geen enkel ander geloof biedt de belofte van eeuwige redding voor de wereld, zoals het kruis en de opstanding van Christus dat wel doen.<sup>12</sup>*

## HOE KOMT HET GOED MET MIJ?

Door het geloof. Jezus stierf voor onze zonden en stond op uit het graf. Door in hem te geloven, worden onze zonden vergeven en kunnen we er zeker van zijn dat we eeuwig zullen leven bij God en op een dag net als Christus worden opgewekt uit de dood. Wat is 'geloven' nu eigenlijk? In de eerste plaats dat we begrijpen wat redding 'door geloof' betekent. Geloven in Christus betekent niet dat we vergeving hebben ontvangen voor onze daden in het verleden, dat we een nieuwe start in het leven mogen maken en simpelweg moeten proberen in het vervolg beter te leven dan in het verleden. Als je er zo over denkt, geloof je nog steeds in je eigen kunnen. Je bent nog steeds je eigen verlosser. Je wilt jezelf met God verzoenen door je morele inspanningen en vaardigheden. Maar dat zal nooit werken. Niemand leidt een volmaakt leven. Zelfs je beste daden zijn besmet met zelfzuchtige en onzuivere motieven.

Het evangelie is, dat als we geloven in Christus, ook voor ons geldt: 'wie in Christus Jezus zijn worden niet meer veroordeeld' (Rom. 8:1). In Christus geloven betekent niet dat we proberen beter ons best te doen, maar dat we op God gaan vertrouwen in plaats van op onszelf. Dan vraag je: 'Vader, accepteer mij niet om wat ik heb gedaan of ooit zal doen, maar om wat Jezus in mijn plaats gedaan heeft.' Als we dat doen, worden we als Gods kinderen aangenomen en krijgen we recht op zijn eeuwige, vaderlijke liefde (Joh. 1:12-13). Je moet ook beseffen dat we niet gered worden door de kwaliteit van het geloof, maar door wat Jezus voor ons heeft gedaan. We zijn geneigd te denken dat 'gered worden door geloof' betekent dat God ons nu zal

liefhebben vanwege de diepte van ons berouw en ons geloof. Maar dan gaat het weer om onszelf, en niet om Jezus. Het gaat er niet om hoe groot je geloof is, maar in wie je gelooft. Stel je twee mensen voor die aan boord gaan van een vliegtuig. De een heeft bijna geen vertrouwen in het vliegtuig en de bemanning, en is doodsbang. De ander heeft groot vertrouwen in het vliegtuig en de bemanning. Beiden stappen in, vliegen naar hun bestemming en stappen ongedeerd uit. De een heeft honderd maal meer vertrouwen in het vliegtuig dan de ander, maar ze kwamen beiden veilig aan. Dat lag niet aan hun geloof, maar aan datgene waarin ze geloofden (het vliegtuig en de bemanning). Reddend geloof is niet een niveau van psychologische zekerheid, het is een wilsvaard waarmee we ons vertrouwen op Jezus stellen. We geven onszelf geheel aan hem omdat hij zichzelf voor ons geheel overgaf (Marc. 8:34; Openb. 3:20).

#### DE RELATIE TUSSEN HET EVANGELIE EN ALLE FACETTEN VAN HET PASTORAAT

Veel voorgangers en andere bijbeluitleggers lopen zomaar het gevaar om het evangelie te zien als niet meer dan de leer die voor een christelijke gelovige minimaal nodig is. Als gevolg daarvan raken ze geïnspireerd om breder en dieper op de leer in te gaan, extra aandacht te besteden aan spiritualiteit of de gemeenschap en bewust met de sacramenten om te gaan. Ze streven naar diepere vormen van discipelschap, geestelijk herstel, sociale gerechtigheid of culturele betrokkenheid. Als een kerk groeit en langer bestaat, zal ze zich vanzelf gaan specialiseren. Mensen willen graag dieper op onderwerpen ingaan. Hierdoor kunnen we echter het zicht op het geheel kwijtraken. Er is niets mis mee om ons in een bepaald terrein te specialiseren, zolang we maar beseffen dat het evangelie voor de eenheid zorgt in alles wat we doen. Elke vorm van pastoraat ontleent zijn kracht aan het evangelie, is erop gebaseerd en is het resultaat ervan.

Een voorbeeld. Stel je voor dat je in een orkest zit. Je begint te spelen, maar het klinkt verschrikkelijk omdat er niet gestemd is. Dat kun je niet oplossen door je instrument af te stemmen op het instrument van degene die naast je zit. Alle

instrumenten moeten op één ander instrument worden afgestemd. Vaak proberen we onszelf af te stemmen op het geluid van al het andere in ons leven. Dit wordt vaak 'in balans komen' genoemd. De vraag is echter waarmee je in balans moet komen. Het evangelie stemt ons niet af op onze persoonlijke problemen en situaties; het stemt ons allereerst af op God.<sup>13</sup>

Omdat het evangelie oneindig rijk is, is het sterk genoeg om het enig 'belangrijke' in een kerk te zijn.

Als een element van de prediking niet wordt herkend als een *resultaat* van het evangelie, kan het zomaar worden gezien als het evangelie *zelf*. Uiteindelijk zal het de plaats innemen van het evangelie. Hulpverlening, geestelijke leiding, recht doen, deelname aan de cultuur, onderwijs in de leer, en zelfs evangelisatie kunnen de voorrang krijgen. Dan is het evangelie, zoals het hiervoor is samengevat, niet langer de bron of het centrum van de dynamiek waaruit al het andere voortkomt. Het evangelie staat niet langer centraal in de prediking en het kerkelijk leven, want andere (overigens goede) dingen hebben zijn plaats ingenomen. Het gevolg is dat het aantal bekeringen begint af te nemen, omdat het evangelie niet in al zijn scherpte wordt verkondigd. Het evangelie legt de geheimen van het hart bloot (1 Kor. 14:24-25) en gelovigen en niet-gelovigen ervaren de realiteit van God, zelfs als ze dat niet willen.

Omdat het evangelie oneindig rijk is, is het sterk genoeg om het enig 'belangrijke' in een kerk te zijn. In 1 Petrus 1:12 staat dat de engelen graag zouden doordringen in de geheimen van het evangelie. Het kan worden gepredikt vanuit ontelbare verhalen, thema's en principes die overal in de Bijbel te vinden zijn. Maar als de prediking van het evangelie verward wordt met of losgemaakt van de andere dingen die in de kerk worden gedaan, blijft er alleen maar vermaning over (om vooral mee te doen in de kerk of in te stemmen met bijbelse ethische normen), of informatieve instructie (om de waarden en normen van de kerk in te scherpen). Als de goe-

de verhouding tussen het evangelie en enig ander facet van het pastoraat wordt verbroken, zullen beide eronder lijden.

Het evangelie is allereerst een langverwacht bericht. Het is nieuws dat een leven van liefde creëert, maar het leven van liefde is niet het evangelie zelf. Het evangelie is niet hetzelfde als ‘alles wat

we geloven doen of zeggen’. Het evangelie is goed nieuws. Het gaat over wat voor ons is gedaan, niet over wat wij moeten doen. Het is het verslag over het reddende werk van Christus voor ons. Daarom is het een boodschap van genade. In het volgende hoofdstuk leg ik uit dat het evangelie wel nieuws is, maar dat het geen simpel nieuwtje is. Het kan op allerlei manieren omschreven en uitgelegd worden.

## VRAGEN

1. In dit hoofdstuk gaat het over verschillende waarheden die geen van alle het evangelie zijn. Waarom zijn de volgende dingen niet het evangelie?
  - \* alles wat de Bijbel leert
  - \* een manier van leven; iets wat wij doen
  - \* meedoen in Christus’ koninkrijk; een goddelijk herstelplan voor de wereldWat is het evangelie dan wel?
2. Keller schrijft: ‘Het evangelie gaat niet over wat wij doen, maar over wat voor ons gedaan is. En toch is het gevolg dat wij op een heel nieuwe manier leven. We moeten genade en goede daden van elkaar onderscheiden en met elkaar verbinden.’
3. Hoe kan iemand of een kerk onderscheid maken tussen ‘het evangelie’ en de ‘vruchten van het evangelie’?
4. In het gedeelte ‘Het evangelie uitleggen’ gaat het over verschillende onderdelen in de uitleg van het evangelie. Welke manieren gebruik je zelf om het evangelie vruchtbaar uit te leggen aan niet-christenen?
5. Wat gebeurt er als het evangelie verkondigd wordt zonder aandacht te vragen voor de vrucht ervan, of wanneer naar de vruchten gestreefd wordt zonder het evangelie te verkondigen?

## Noten

- 1 Marc. 1:1; Luc. 2:10; 1 Kor. 1:16-17; 15:1-11.
- 2 Zie 1 Joh. 3:14; Kol 1:13.
- 3 Francis Schaeffer, *Liefde is het teken: Terug naar de essentie van discipelschap*, (Kampen, Voorhoeve, 2008). Vergelijk Timothy George en John Woodbridge, *The Mark of Jesus: Loving in a Way the World Can See*, (Chicago: Moody, 2005).
- 4 D.A. Carson, ‘What Is the Gospel? — Revisited,’ in *For the Fame of God’s Name: Essays in Honor of John Piper*, red. Sam Storms en Justin Taylor (Wheaton, Ill.: Crossway, 2010), 158.
- 5 Ik heb dit gehoord en gelezen van andere predikers, maar ik heb in de geschriften van Tertullianus nergens kunnen vinden waar hij dit heeft gezegd. Misschien heeft hij het niet gezegd, maar het principe is juist.
- 6 Simon Gathercole, ‘The Gospel of Paul and the Gospel of the Kingdom,’ in *Gods Power to Save*, red. Chris Green, (Leicester, UK: InterVarsity, 2006), 138-54.
- 7 D.A. Carson, *The Difficult Doctrine of the Love of God*, (Wheaton, Ill.: Crossway, 2000), 39, 43.
- 8 Zie ‘De dans van de schepping,’ in Tim Keller, *In alle redelijkheid: Christelijk geloof voor welwillende sceptici*, (Franeker: Van Wijnen, 2008), 226-28; ‘De dans,’ in Tim Keller, *Kruistocht: Het leven van koning Jezus*, (Franeker: Van Wijnen, 2011), 19-30.
- 9 William Butler Yeats, *The Second Coming*. Vertaling van A. Roland Holst.
- 10 Emily Bobrow, ‘David Foster Wallace, in His Own Words,’ (2005), <http://moreintelligentlife.com/story/david-foster-wallace-in-his-own-words> (laatst bezocht 11 februari 2014).
- 11 Zie C.S. Lewis, *Varensporten en olifanten*, (Kampen: Kok, 2006), 274-87.
- 12 Vinoth Ramachandra, *The Scandal of Jesus*, (Downers Grove, Ill.: InterVarsity, 2001), 24.
- 13 Met dank aan Michael Tate voor deze illustratie.



## Het evangelie en de Bijbel

Het evangelie is goed nieuws, maar het is veel meer dan een simpele formule waarin de hoofdpunten staan opgesomd, die iedereen uit het hoofd moet kennen. Daarvoor is het evangelie te veelzijdig. Dat wil niet zeggen dat je het evangelie niet heel eenvoudig kunt presenteren. Paulus doet dat bij herhaling (zie Rom. 10:9). Het evangelie is een duidelijke boodschap zonder simplistisch te zijn.<sup>1</sup> In het vorige hoofdstuk heb ik een korte, bruikbare samenvatting van het evangelie gegeven. Ik wil echter voorkomen dat een korte, simpele omschrijving van het evangelie als graadmeter voor iemands rechtzinnigheid wordt gebruikt.

### DE BIJBEL GEEFT ALLERLEI OMSCHRIJVINGEN VAN HET EVANGELIE

In Galaten 1:8 veroordeelt Paulus iedereen die een evangelie preekt 'dat in strijd is met wat ik u verkondigd heb'. In 1 Korintiërs 15:11 benadrukt hij dat hij hetzelfde evangelie verkondigt als Petrus, Johannes en de anderen. 'Hoe dan ook, of zij het nu zijn of ik, wij verkondigen allemaal dezelfde boodschap, en door die boodschap bent u tot geloof gekomen.' Paulus zou iets niet als 'vals evangelie' kunnen veroordelen en de prediking van Petrus niet als 'het evangelie' kunnen bestempelen als er geen consensus zou bestaan over de inhoud van het evangelie. Tegelijk is het zonneklaar dat allerlei bijbelschrijvers het evangelie op heel verschillende manieren verwoorden.

De evangelieschrijvers leggen verschillende accenten, net als Paulus. Ook hij gebruikt de termen 'koninkrijk' en 'leven', maar hij richt zich meer op het concept van rechtvaardiging. Heeft hij het dan over een ander evangelie? Nee, Paulus benadrukt het thema van de rechtszaak, dat overal in de Bijbel voorkomt. Jezus neemt de vloek van de wet op zich, de wettelijke straf op de zonde, zodat wij de zegen van Christus' gehoorzaamheid kunnen ontvangen (Gal. 3:13-14). Simon Gathercole laat

zien dat er geen echte tegenstelling bestaat tussen Matteüs, Marcus en Lucas enerzijds en Johannes en Paulus anderzijds.<sup>2</sup> In Jezus neemt God onze plaats in en betaalt voor ons de schuld (Marc. 10:45; Joh. 12:20-36; 1 Tim. 2:6). Hij verslaat de boze machten (Kol. 2:15; 1 Joh. 3:8), ondergaat de vloek en de goddelijke toorn (Mat. 27:45; Gal. 3:13; 1 Joh. 2:2; 4:10), verwerft voor ons redding door genade en niet door onze daden (Ef. 2:8-9; 2 Tim. 1:9) en hij wordt zelfs een voorbeeld voor ons (1 Tim. 1:16; Hebr. 12:2; 1 Pet. 2:21).

### DE BIJBELSE VERHAALLIJN, DE CENTRALE THEMA'S EN HET EVANGELIE

In de theologie zijn er twee belangrijke manieren om de Bijbel te bestuderen: thematisch en historisch. De thematische benadering (ook wel: systematisch-theologische benadering) rangschikt de inhoud van de Bijbel vooral in thema's als *God, zonde, de heilige Geest, de kerk, huwelijk en gezin en gebed*. Alle teksten over een bepaald onderwerp worden bijeengebracht en verwerkt tot een samenhangend geheel van uitspraken of principes. Deze methode benadrukt de eenheid in de Bijbel wat betreft de visie op God, de mensheid, zonde, genade, de wereld, enzovoort. We geloven dat we de Bijbel zo kunnen lezen omdat hij één enkele auteur – God – heeft en omdat we als rationele schepselen reageren op de schoonheid van de waarheid. In deze visie bestaat het evangelie uit *God, zonde, Christus en geloof*. Er wordt benadrukt *hoe* we gered kunnen worden, namelijk door het plaatsvervangende werk van Christus en onze verantwoordelijkheid dat in geloof te aanvaarden.

De historische benadering van de Bijbel betekent dat de Bijbel als een doorlopend verhaal wordt gezien. Het wordt ook wel de heilshistorische benadering genoemd. Daarbij wordt de Schrift in de context van de geschiedenis gelezen. De inhoud

van de Bijbel wordt gerangschikt aan de hand van de geschiedenis of de verhaallijn in de Bijbel. Dan gaat *de Bijbel over de schepping van de wereld, de zondeval, Gods ingreep in de geschiedenis om een nieuw volk voor zichzelf te scheppen en ten slotte over een nieuwe schepping die door Christus voortkomt uit een ontworpen en gebroken wereld*. In deze benadering wordt de verhaallijn van de Bijbel als Gods verhaal van de verlossing gezien, waarin bijbelse thema's als verbond, koningschap en heiligdom opduiken. In elke fase van de geschiedenis en in elk deel van de canon vinden die hun climax in Jezus Christus. Deze benadering besteedt veel aandacht aan de verschillen tussen tijdperken en bijbelschrijvers. We geloven dat we de Bijbel op deze manier kunnen lezen, omdat God mensen inschakelde om zich aan ons bekend te maken en omdat wij, als schepselen die gericht zijn op hoop, reageren op de schoonheid van verhalen. In deze visie bestaat het evangelie uit *schepping, zondeval, belofte en voorafschaduwing, Israël, de verlossing door Christus en herstel*. De historische methode benadrukt het *doel* van de redding, namelijk een vernieuwde schepping.

Er is geen reden om aan te nemen dat deze twee benaderingen elkaar zouden tegenspreken.<sup>3</sup> Het gebruik van beide benaderingen doet recht aan het wonderlijke feit dat de Bijbel zowel onmiskenbaar goddelijk als menselijk is. Ik zou zelfs nog verder willen gaan door te stellen dat er gevaar dreigt als niet beide benaderingen worden gebruikt. Als de thematische benadering los van de historische benadering wordt toegepast kan dat leiden tot een rationalistisch, wetticistisch en individualistisch christendom. Wanneer de historische benadering los van de thematische benadering wordt toegepast, kan een vorm van het christendom ontstaan waarin verhalen en gemeenschap een grote rol spelen, maar het scherpe onderscheid tussen genade en wet en tussen waarheid en dwaalleer vervaagt. Een benadering aan de hand van *intercanonieke thema's* maakt van beide hierboven genoemde benaderingen gebruik. D.A. Carson waarschuwt voor reductionistische versies van het evangelie die niet verbonden worden met de verhaallijn van de Bijbel.<sup>4</sup> Hij wijst erop dat in de Bijbel zo'n twin-

tig intercanonieke thema's voorkomen als rode draden.<sup>5</sup> Het evangelie bundelt en geeft zin aan al deze draden die door het Oude en het Nieuwe Testament lopen. Je kunt het evangelie aan de hand van elk van die thema's uitleggen, maar geen enkel thema geeft het volledige beeld. Hierna bespreek ik drie van deze thema's, waarin ik laat zien hoe het evangelie erin tot uitdrukking komt.

## THEMA 1: DE BALLINGSCHAP EN ONZE EIGEN 'THUISKOMST'

Volgens de Schrift is 'thuis' een plaats waar het leven spiritueel, fysiek en sociaal tot volle ontplooiing komt. Het is een plaats waar gezondheid en onze meest intieme liefdesrelaties worden gekoesterd. Het is een plaats van rust en vrede, van *shalom*. Het verhaal van de mens wordt echter gekenmerkt door ballingschap en verlangen naar huis. Dood en ziekte hebben Gods goede schepping verstoord en geschonden. De samenleving is een Babel van zelfzucht, zelfverheerlijking en hoogmoed. Uitbuiting en geweld verstoren en ruïneren de samenleving. Deze wereld is niet ons ware thuis. We zijn geschapen voor een plaats zonder dood en afscheid van geliefden, zonder bederf en zonder ziekte en veroudering. We zijn hier dus vreemdelingen, ballingen. Dat komt doordat de mens zich van God afkeerde om voor zichzelf te leven. Onze eerste voorouders werden verjaagd uit de hof van God en verbannen uit zijn aanwezigheid, terwijl zijn aanwezigheid ons ware thuis is. We zijn vervreemd van God, van ons eigen ik, van elkaar en de schepping.

Als we de Bijbel lezen met dit thema in het achterhoofd, gaan we ons afvragen hoe we weer thuis kunnen komen en hoe dood en bederf kunnen worden overwonnen. Het evangelie beantwoordt deze vragen. We lezen dat Jezus zijn echte thuis verlaat (Filipp. 2:6-7), het huis van zijn aardse ouders verlaat en rondzwerft omdat hij geen huis heeft en zijn hoofd nergens ter ruste kan leggen (Mat. 8:20). Uiteindelijk wordt hij buiten de stadspoort gekruisigd, een teken van zijn ballingschap en verworpenheid (Hebr. 13:11-12). Hij neemt onze plaats in en krijgt deel aan de ballingschap, onze verdiende toestand van vervreemding. Hij wordt uitgestoten opdat wij thuisgebracht

kunnen worden. Dit wordt samengevat in Lucas 9:31 (het Griekse *exodos* is hier vertaald met 'levenseinde'). Jezus' dood en opstanding zijn de uiteindelijke *exodos* en de uiteindelijke ontsnapping uit de ballingschap. Als Jezus opstaat uit het graf, breekt hij de macht van de dood en wordt een levende voorsmaak van de nieuwe hemel en de nieuwe aarde, ons nieuwe thuis. Hij zal alles verzoenen (Kol. 1:16-20) en de wereld herscheppen in de tuinstad van God (Openb. 21:1-8; 22:1-2).<sup>6</sup>

Allerlei gevoelens van heimwee die wij kennen, gaan terug op dit 'thuis'. Dit heimwee kan ons behoeden voor verlangens naar een verkeerd thuis en voor afgodendienst.

## THEMA 2: HET VERBOND EN DE VERVULLING ERVAN

Jahweh openbaart zich als de trouwe Verbondsgod. In de verbondsrelatie wordt deze God *onze* God en wij worden *zijn* volk. Een verbond is bindend en de Heer doet altijd wat hij zegt. Hij is volkomen trouw aan zijn woord en beloften. Op zijn beurt vraagt hij van ons dat wij ook trouw zijn en doen wat wij beloven. Dat is een probleem, want wij breken onophoudelijk ons woord.

Net zoals het thema thuis/ballingschap duidelijk maakt dat wij een wereldvernieuwer nodig hebben, laat het Jahweh-verbondsthema ons zien dat wij gered moeten worden van onze zonden. Vragen die hierbij een rol spelen, zijn: 'Hoe kan God zowel trouw zijn aan zijn wet en toch verbonden blijven met ons?' 'Hoe kan God heilig zijn en zijn volk nog steeds liefhebben?' 'Wat is de relatie tussen de heiligheid en de liefde van God binnen het verbond?' Jesaja wijst op een oplossing wanneer hij schrijft dat wij een verbondsgod en een lijdende dienaar van het verbond nodig hebben. Jezus neemt de vloek van het verbond op zich zodat wij de zegen van het verbond ontvangen (Gal. 3:7-14). Hij vervult de verbondsbefoelinge van Genesis 3:15. Hij is gewond en toch vernietigt hij het werk van Satan. Jezus vervult ook het verbond met Abraham. Hij is de uiteindelijke zegen die alle naties ontvangen. Met zijn leven als het volmaakte offer vervult hij de mozaïsche wet (Hebr. 8-10).

Het antwoord op de vraag of de verbondszege-

ningen van God voorwaardelijk of onvoorwaardelijk zijn, is *ja*. Jezus voldeed als de gehoorzame en trouwe verbondsdienaar door zijn leven en lijden aan de *voorwaarden* van het verbond, waardoor hij als onze trouwe Heer van het verbond ons *onvoorwaardelijk* kon liefhebben. Aan het kruis werd aan de wet van God voldaan en werd de liefde van God vervuld. In de stad van God bestaat de vloek niet meer (Openb. 22:3) omdat het Paaslam van God de zonden van zijn volk droeg. Wij zullen zijn volk, zijn bruid zijn en hij zal onze God zijn (Openb. 21:2-3). De geschiedenis vindt haar vervulling in het bruiloftsmaal van het lam (Openb. 19:6-9). De uiteindelijke liefdesrelatie waarvoor we werden geschapen zal werkelijkheid worden.

Het evangelie heeft een antwoord op de hoop, de vrees en de afgoden van elke cultuur en iedere mens.

## THEMA 3: HET KOMENDE KONINKRIJK

Het thema ballingschap/terugkeer wijst op onze behoefte aan een wereldvernieuwer. Het thema Jahweh/verbond laat zien dat we gered moeten worden van onze zonden. Het derde thema gaat over bevrijding uit de slavernij. Romeinen 1:25 maakt duidelijk dat we de slaven zijn van wat we vereren, en omdat we allemaal iets moeten vereren, zijn we slaven van allerlei machten en krachten. De geschiedenis van Gods volk gaat voor een groot deel over de zoektocht naar een ware leider (zie Deut. 17:14-20; 2 Sam. 7). Geen van deze leiders slaagt erin het volk volledig te behoeden voor afgodendienst, slavernij en ballingschap. Is er wel een koning die machtig genoeg is om ons uit de slavernij te bevrijden?

Het evangelie antwoordt dat God die koning is. In Marcus 1:1-3 staat dat Jezus de goddelijke koning is die terugkeert om het koningschap op zich te nemen.<sup>7</sup> De kracht van Christus' koninklijke regering 'ligt nu binnen uw bereik' (Luc 17:20-21). Die kracht bevrijdt mensen uit de greep van slechte heersers en verslavende afgoden. Voor de discipelen betekent het koninkrijk een nieuwe orde waarbij macht, geld, roem en succes hun juis-

te plaats krijgen in het licht van de regels van het koninkrijk. Het is niet zo dat deze dingen er niet meer toe doen, maar ze krijgen een andere positie als Christus' nieuwe schepping werkelijkheid wordt, door dienstbaarheid, grootmoedigheid en nederigheid (Luc. 6:17-49). Jezus' koningschap is anders dan een menselijk koningschap, want het heeft macht door het lijden en de dienstbaarheid, niet door dwang. We kunnen het koninkrijk niet binnengaan door kracht, maar door de zwakte van berouw en wedergeboorte (Joh. 3) en door te worden als een kind (Mat. 18:3-4).

De bevrijdende regering van Christus is nog niet volledig zichtbaar op aarde. Zijn leerlingen moeten bidden om de komst van dat rijk (Mat. 6:10), en aan het einde van de tijd zullen wij het voltooide rijk ontvangen (Mat. 25:34). Uiteindelijk zal de dag komen dat de stad van God zal neerdalen, met daarin de troon van God – de zetel van het koninkrijk (Openb. 22:3) – en dan zullen alle dingen nieuw worden (Openb. 21:3-6). Dit is de troonsbestijging die wordt beschreven in de Psalmen 96-98. Als God terugkeert om te gaan regeren, zullen zelfs de rivieren in de handen klappen en de bergen zullen zingen van blijdschap omdat hun bevrijder eindelijk is gekomen (Ps. 98:8, Rom. 8:21-22). De vrijheid en de blijdschap van het koninkrijk van de hemel zullen naar de aarde komen.

Elk thema benadrukt een uniek aspect van het verhaal van de Bijbel, zonder dat er tegenstellingen ontstaan. Er is harmonie tussen deze verschillende manieren om het evangelie te verwoorden. Het Bijbelverhaal vertelt ons ten minste vier dingen:

1. Wat God voor ons bedoeld heeft (schepping).
2. Wat er met ons is gebeurd en wat er verkeerd ging met de wereld (zondeval).
3. Wat God heeft gedaan door Jezus Christus om alles in orde te brengen (verlossing).
4. Hoe de geschiedenis zal aflopen (herstel).

Dit verhaal kan en wordt op talloze manieren en aan de hand van vele thema's verteld, omdat zowel zonde als redding talloze facetten heeft. Dit betekent niet dat het evangelie niet in één eenvoudige zin kan worden samengevat. Elke uitleg van het evangelie

moet benadrukken dat het nieuws is. Er wordt aangekondigd wat God heeft gedaan en nog zal doen. Zodra we het evangelie verder uitwerken, ook al is het maar kort, plaatsen we het in de context van een of meer van deze thema's, waardoor sommige aspecten meer belicht worden dan andere.

## HET EVANGELIE MOET WORDEN GECONTEXTUALISEERD

Het evangelie is geen simpel nieuwtje. De uitwerking ervan in bijbelse thema's is onuitputtelijk rijk en diep. Ook de mensheid is enorm gevarieerd, ook in haar gevallen staat. Het evangelie heeft een antwoord op de hoop, de vrees en de afgoden van elke cultuur en iedere mens. Daarom is contextualisatie zo hard nodig.

In 1 Korintiërs 1:22-25 legt Paulus uit hoe hij in zijn gesprekken met de Grieken, begon met hun afgod van een cultuur van speculatie en filosofie te confronteren met de 'dwaasheid' van het kruis, en dat hij vervolgens de ware wijsheid van Christus' redding liet zien. Als hij met de Joden sprak, confronteerde hij hun culturele afgod van kracht en prestaties met de 'zwakte' van het kruis, om vervolgens aan te tonen dat het evangelie de ware kracht is. De ene vorm van evangelieverkondiging was toegesneden op mensen die de Bijbel aanvaardden en dachten dat ze op de oordeelsdag gerechtvaardigd zouden worden op grond van hun werken, terwijl de andere vorm was toegesneden op ongelovigen. Deze twee benaderingen zie je terug in Paulus' toespraken in Handelingen, waarvan sommige gericht waren tot de Joden en andere tot ongelovigen. Lucas geeft drie samenvattingen van Paulus' evangelieverkondiging:

1. In Handelingen 13 richt Paulus zich tot Joden en godvrezende niet-Joden.
2. In Handelingen 14 spreekt Paulus onwetende ongelovigen aan.
3. Handelingen 17 is een samenvatting van Paulus' preek voor filosofen en geleerde ongelovigen.

Het is leerzaam om te zien hoe Paulus de manier waarop hij de boodschap brengt, aanpast aan de capaciteiten en de overtuigingen van zijn gehoor.